

Västerås stad

Granskning av krisberedskap i kommunen och bolagskoncernen

**Building a better
working world**

Innehållsförteckning

1. Sammanfattande bedömning och rekommendationer	2
2. Inledning	4
2.1. Bakgrund.....	4
2.2. Syfte och revisionsfrågor	4
2.3. Ansvarig nämnd	4
2.4. Avgränsning	4
2.5. Genomförande	4
2.6. Kvalitetssäkring	5
3. Revisionskriterier	6
3.1. Lagstiftning.....	6
3.2. Styrande dokument	6
4. Roll- och ansvarsfördelning	7
4.1. Ansvarsfördelning	7
4.2. Organisation.....	8
4.3. Särskild beredskap.....	9
5. Analys och planering	9
5.1. Kommunövergripande risk- och sårbarhetsanalys	9
5.2. Handlingsplan för ökad krisberedskap.....	10
5.3. Nämndernas riskanalyser.....	11
6. Krishantering	12
6.1. Process för krisledningsorganisationen	12
6.2. Krisledningsnämnd.....	13
6.3. Inriktnings- och samordningsfunktion	13
6.4. Kommunikation	13
6.5. Kristöd	14
6.6. Frivillig resursgrupp.....	14
6.7. Praktiska förutsättningar.....	15

7. Övning och utbildning	15
7.1. Stabs- och ledningsmetodik	15
7.2. Övriga utbildningar	16
7.3. Samverkansövningar.....	16
7.4. Erfarenheter från skarpa händelser	16
8. Kris- och katastrofberedskap i bolagen	17
8.1. Västerås Stadshus AB	17
8.2. Bostads AB Mimer.....	18
8.3. Mälarenergi AB	19
8.4. Mälarenergi Elnät	21
8.5. Fibra AB	22
8.6. Mälarhamnar AB	24
8.7. Nya Västerås Flygplats AB.....	25
8.8. Västerås Marknad och Näringsliv AB	27
8.9. Västerås stads Strategiska fastigheter AB.....	27
8.10. Västerås Parkering AB.....	28
9. Samverkan med externa aktörer	28
9.1. Västerås stads säkerhetsnätverk.....	28
9.2. U-Sam.....	29
9.3. Övrig samverkan	29
10. Uppföljning och återrapportering.....	30
11. Svar på revisionsfrågor	31
Källförteckning	34

1. Sammanfattande bedömning och rekommendationer

EY har på uppdrag av kommunens revisorer granskat kommunens och de kommunala bolagens kris- och katastrofberedskap. Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen säkerställer en tillräcklig kris- och katastrofberedskap i hela den kommunala verksamheten.

Vår bedömning är att verksamheten över lag bedrivs på ett föredömligt sätt. Kommunen har en hög ambitionsnivå för hela arbetet från planering till övning och verkställande av krisorganisationen när särskilda händelser inträffar. Vi ser också positivt på att kommunen tar ett samlat grepp om trygghets- och säkerhetsfrågorna där krisberedskap bara är en av flera delprocesser i ett mer övergripande arbete. Den höga ambitionsnivån kan dock vara svår för samtliga delar av kommunen att upprätthålla när kompetens och utrymme i tid saknas. I de styrande dokumenten finns till exempel åtaganden för samtliga nämnder och bolag oavsett deras relevans för krisberedskap och samhällsviktig verksamhet.

Samarbetet inom kommunen är aktivt och väletablerat med flera kontaktpunkter mot lokala och regionala externa aktörer. Genom U-sam säkerställs goda relationer och aktivt samarbete med andra offentliga aktörer i länet. Västerås stad sammankallar också ett säkerhetsnätverk (*Västerås stads säkerhetsnätverk*) som omfattar väsentliga delar av den kommunala organisationen men även privata aktörer i det geografiska området. Mälarhamnar har emellertid valt att inte delta i samverkan, vilket har efterfrågats av andra deltagare, liksom inte heller Västerås Marknad och Näringsliv gör.

Övnings- och utbildningsverksamheten är omfattande vilket genererat en hög kompetensnivå på ledningsnivå inom kommunen. Såväl övningar som inträffade händelser utvärderas med stor nogsamhet och med god förmåga att definiera förbättringsområden för verksamheten. Vi ser en risk i att det inom förvaltningarna och bolagen inte finns kapacitet att kunna genomföra samtliga identifierade åtgärder. Det är därför viktigt att varje verksamhet har strukturer för att prioritera mellan dessa åtgärdsförslag och möjlighet att verkställa dem inom ramen för sin egen organisation.

Åtterrapporering till kommunstyrelsen sker främst genom uppföljningar av nämndernas internkontrollplaner. Samtliga nämnder har i sina internkontrollplaner för 2018 identifierat minst en risk inom områden som berör denna granskning. Särskild åtterrapporering inom krisberedskap efterfrågas heller inte av bolagsstyrelserna utöver vad som inbegrips i internkontrollplanerna. Vi bedömer att detta är i enlighet med vad som föreskrivs i de styrande dokumenten. Vi rekommenderar däremot att såväl kommunstyrelsen som berörda bolagsstyrelser tar del av en samlad åtterrapporering kring vidtagna åtgärder i samband med att *handlingsplan för ökad krisberedskap* når sitt slutdatum vid utgången av 2019.

Centrala dokument som rör Västerås stad risker, sårbarheter och åtgärder för att minska dessa är offentligt tillgängliga och vi bedömer att det kan finnas anledning att se över om uppgifter i dokumenten bör beläggas med sekretess

Mer utförliga bedömningar med svar på revisionsfrågorna återfinns i slutet av rapporten.

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderar vi att kommunstyrelsen:

- ▶ Säkerställer att arbetet med krishanteringsplaner följs upp och utvecklas så att hela kommunens organisation är väl förberedd i sin kris- och katastrofberedskap.
- ▶ Säkerställer att samtliga delar av den kommunala organisationen som ansvarar för samhällsviktiga platser och funktioner deltar aktivt i den kommunala kris- och katastrofberedskapsorganisationen.

- ▶ Tar ställning till om bolagens krishanteringsplaner ska fastställas av respektive bolagsstyrelse, i enlighet med *Plan för samverkan vid samhällsstörning*, och i så fall säkerställer att så sker.

För Västerås Stadshus AB rekommenderar vi att bolagsstyrelsen:

- ▶ Tar ställning till om det finns möjlighet till ökad samverkan och effektivisering inom kris- och katastrofberedskap genom gemensamma resurser och kompetens inom koncernen.
- ▶ Säkerställer att alla dotterbolag deltar aktivt i koncernövergripande och strategiska utvecklingsarbeten som Västerås stad initierar inom området kris- och katastrofberedskap.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Kommunen ska verka för en säker och trygg kommun. Genom god planering ska kommunen förebygga och hantera risker, störningar och skador och därigenom förhindra eller minimera negativa konsekvenser för anställda, kommuninvånare, verksamhet, egendom, ekonomi och miljö. Beredskap ska finnas för extraordinära händelser som avviker från det normala och som innebär allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma beslut och insatser av en kommun (t.ex. extrem väderlek, långvarigt elavbrott etc.)

Enligt lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap ska det i varje kommun finnas en krisledningsnämnd för att fullgöra uppgifter då extraordinära händelser i fredstid inträffar. Genom denna lagstiftning har bl.a. kommunernas skyldighet att ta fram risk- och sårbarhetsanalyser och kommunernas ansvar för den fredstida krishanteringen i det egna geografiska området reglerats. Lagen syftar till att kommunerna ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fredstid. Ansvaret omfattar även de delar som externa entreprenörer utför för kommunens räkning.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens övergripande syfte är att bedöma om kommunstyrelsen säkerställer en tillräcklig kris- och katastrofberedskap.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Är roll- och ansvarsfördelning rörande krisberedskap tydlig och ändamålsenlig?
- ▶ Finns erforderliga styrdokument och risk- och sårbarhetsanalyser upprättade och fastställda av rätt instans? Kan dessa bedömas vara ändamålsenliga?
- ▶ På vilket sätt säkerställs att berörd lagstiftning följs?
- ▶ Genomförs ändamålsenliga utbildningar och övningar avseende extraordinära händelser?
- ▶ Hur sker samverkan inom kommunkoncernen samt med externa aktörer, inklusive Länsstyrelsen, avseende krisberedskap?
- ▶ Är uppföljningen och återrapporteringen till kommunstyrelsen tillräcklig?

2.3. Ansvarig nämnd

Kommunstyrelsen samt samtliga bolagsstyrelser i Västerås stads bolagskoncern.

2.4. Avgränsning

Granskningen avser det kommunövergripande arbetet med kris- och katastrofberedskap samt arbetet inom bolagskoncernen.

2.5. Genomförande

Granskningen grundas på intervjuer och dokumentstudier (se bilaga 1). Samtliga intervjuade har beretts tillfälle att sakgranska rapporten. Granskningen är genomförd april - juni 2018. Granskningen bygger på intervjuer och dokumentstudier.

Kontaktrevisor för granskningen har varit Ulf Höglund. Bolagens lekmannarevisorer är kontaktrevisorer för de avsnitt som rör respektive bolag.

2.6. Kvalitetssäkring

Rapporten är sakgranskad av de intervjuade, vilket innebär att de fakta som rapporten hänvisar till är kvalitetssäkrade av de som granskats. All korrespondens kring faktakontrollen har arkiverats. Slutsatserna och revisionsbedömningarna ansvarar EY för.

3. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen för analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna kan hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer och fullmäktigebeslut.

3.1. Lagstiftning

Denna granskning berörs främst av lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) samt förordning 2006:637 med särskilda bestämmelser i anslutning till lagen. En extraordinär händelse definieras som en händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller en överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av kommunen.

Bestämmelsens sammanfattande syfte är att få alla aktörer att inse att förmågan att hantera en extraordinär händelse i fredstid utgör grunden för förmågan att hantera en situation vid en svår påfrestning på samhället i fred och under höjd beredskap. Några krav som genom lag och förordning ställs på kommunen är:

- ▶ Utse en krisledningsnämnd med befogenhet att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser i fredstid.
- ▶ Analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet skall värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.
- ▶ För varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur kommunen ska hantera extraordinära händelser.
- ▶ Inom sitt geografiska område verka för att olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet, att de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas och att informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.
- ▶ Tillse att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.
- ▶ Hålla MSB och Länsstyrelsen informerade om åtgärder och hur åtgärderna påverkat krisberedskapsläget.

3.2. Styrande dokument

Enligt LEH ska kommunen varje mandatperiod fastställa en plan för hur kommunen ska organisera och hantera en extraordinär händelse. *Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar* beslutades av kommunfullmäktige 2016-12-01 § 343.

Av planen framgår Västerås stads kommunövergripande krishantering när en extraordinär händelse äger rum. Planen används även vid mindre samhällsstörningar som inte innefattar en extraordinär händelse i lagens mening men där staden påverkas i stor utsträckning. Av planen framgår att målet för kommunen vid en extraordinär händelse är att all rädda och skydda liv, egendom, miljö och annan samhällsviktig verksamhet. Vidare ska krishanteringen säkra demokrati och rättssäkerhet samt erbjuda korrekt och begriplig information till allmänhet och personal. Även definitioner, geografiska avgränsningar och ansvarsförhållanden beskrivs i viss omfattning. Planen innehåller information om krisledningsnämnd och inriktnings- och samordningsfunktion (ISF), larmning och start av krishanteringen samt lokaler och hjälpmedel. Detta arbete beskrivs i avsnittet *krishantering* i rapporten.

I november 2016 antog kommunfullmäktige *Handlingsplan för ökad krisberedskap i Västerås 2016-2019*. Handlingsplanen beskriver de övergripande åtgärder som ska ske under mandatperioden för att reducera eller ta bort risker och sårbarheter samt för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet. Som underlag för handlingsplanen används den risk- och sårbarhetsanalys som beskrivs i avsnittet analys- och planering. Handlingsplanens innehåll och genomförandet därav beskrivs närmare i avsnitt 5.2.

Av de gemensamma ägardirektiven för bolagen (antagna av kommunfullmäktige 2015-04-01) framgår att Västerås stads övergripande program och policys även ska gälla för bolagen i tillämpliga delar. I direktiven framgår också att bolagsverksamheten ska samordnas med övriga verksamheter när så är möjligt för mesta möjliga nytta för invånarna. *Plan för samverkan vid samhällsstörningar* tillskriver uttryckligen följande ansvar för de kommunala bolagen:

- ▶ Tillhandahålla en kontakt till organisationen, antingen genom beredskap/jourfunktion eller via en kontaktlista till organisationen.
- ▶ Delta i stadens inriktning och samordningsfunktion/stab om Tjänsteperson i beredskap (TIB) kallar.
- ▶ Ingå eller bidra i inriktning och samordningsfunktionens stab.
- ▶ Fastställa och upprätthålla en aktuell krishanteringsplan för den egna verksamheten.
- ▶ Delta på övningar och utbildningar enligt denna plan.

Av planen framgår också att bolagen ska ha en krisorganisation som ska kunna nås av TIB, för att kunna ta emot och vidareförmedla larm eller själv vara den som larmar om allvarliga händelser. Planen är klassad som handlingsplan vilket inte har samma styrande nivå som program och policy. Det skapar viss osäkerhet kring hur tvingande den är för bolagen.

Av stadens bolagspolicy (antagen av kommunfullmäktige 2015-04-01) framgår att den formella styrningen i bolagsordning och ägardirektiv inte är tillräcklig för ett aktivt ägarskap. Det krävs också informell styrning i form av samråd och dialog mellan staden och bolagen. Staden och bolagen ska i synnerhet samråda för att identifiera frågor som kan vara av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt på lång och kort sikt.

4. Roll- och ansvarsfördelning

4.1. Ansvarsfördelning

Kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för att alla som vistas i en kommun får det stöd och den hjälp de behöver vid en allvarlig händelse. Av Kommunstyrelsens reglemente framgår att styrelsen även fungerar som krisledningsnämnd och ansvarar därmed för samordning av krisberedskapen¹.

Kommunstyrelsen har under 2015 fastställt *Riktlinje för trygghet och säkerhet i Västerås*. Riktlinjen samlar alla de delprocesser som syftar till en trygg och säker stad. Krisberedskap är en av dessa delprocesser, tillsammans med riskhantering, incident- och skaderapportering, försäkring, brottsförebyggande arbete, hot, våld och otillåten påverkan, systematiskt brandskyddsarbete, informationssäkerhet, integritetsskydd, skydd mot olyckor samt säkerhetsskydd. I styrdokumentet redogörs kortfattat för vad delprocesserna innebär, varför staden behöver arbeta med dem och vad som åligger respektive aktör. För delprocessen krisberedskap har ansvaret genom riktlinjen fördelats enligt följande:

¹ Reglemente för Kommunstyrelsen, antaget Kommunfullmäktige 2015-12-03

- ▶ **Stadsledningskontoret** ansvarar för att utarbeta en stadsövergripande krishanteringsplan som också beskriver samverkan med andra aktörer.
- ▶ **Samtliga nivåer inom stadens linjeorganisation** ska upprätta en krishanteringsplan.
- ▶ **Sociala nämndernas förvaltning** ansvarar för plan för krisstöd/POSOM enligt socialtjänstlagen.
- ▶ **Stadsledningskontoret** ansvarar för en kriskommunikationsplan.
- ▶ **Stadsledningskontoret** ansvarar för att det finns en tjänstperson i beredskap.
- ▶ **Stadsledningskontoret** ansvarar för stadens del i Länsstyrelsens uppföljning av krishanteringsförmåga. Verksamheter ska bistå med underlag.
- ▶ Under höjd beredskap ska **stadsledningskontoret** säkerställa att staden vidtar de förberedelser som behövs för verksamheten, samt att centrala krisledningen har grundläggande kunskaper om stadens uppgifter under ett sådant läge.
- ▶ **Stadsledningskontoret** ansvarar för administration och hanteringen av Rakel.
- ▶ **Mälardalens Brand- och räddningsförbund (MBR)** har på uppdrag av Västerås stad ansvar att säkerställa att VMA (Viktigt meddelande till allmänheten)² kan sändas via anläggningar för utomhusvarning.

Kommunstyrelsen har i mars 2016 antagit en *riktlinje för krisberedskap* (2016/161-KS-160). Riktlinjen är i huvudsak en sammanfattning av de planer kommunfullmäktige har fastställt. Den beskriver i korta ordalag kommunens krisorganisation, planering, geografiskt områdesansvar, utbildning och övning samt hur den statliga ersättningen för kommunal krisberedskap nyttjas. Riktlinjen saknar styrande funktion och används i syfte att underlätta rapportering till länsstyrelsen.

4.2. Organisation

Trygghets- och säkerhetsenheten inom stadsledningskontoret består av sex medarbetare som arbetar med stadens trygghets- och säkerhetsfrågor. Det är trygghets- och säkerhetsenheten som leder arbetet med att utarbeta risk- och sårbarhetsanalys och krishanteringsplaner. Enheten ansvarar för kommungemensamma övningar och utbildningar inom krisberedskap, administrerar Rakel och krisledningssystem, följer upp förvaltningarnas beredskapsarbete och samordnar volontärer. Enheten har också en ledande roll i kommunens samverkan med externa aktörer. Enheten har totalt sex medarbetare, men deras uppdrag omfattar även till exempel försäkringsfrågor, brottsförebyggande arbete, säkerhetsskydd, IT-säkerhet, etc.

Kommunikationsenheten inom stadsledningskontoret ansvarar för att utveckla och upprätthålla beredskap avseende kriskommunikation. En av stadens kommunikationsstrateger har ett övergripande ansvar för frågan. I händelse av kris sammankallas *kriskommunikationsgruppen* som består av de olika förvaltningarnas 12 kommunikationsstrateger.

Individ- och familjeförvaltningen ansvarar för kommunens krisstöd, vilket primärt omfattar det psykosociala stöd som kommunen ger vid kriser och katastrofer. Krisstödet leds av förvaltningsdirektören och består av enhetschefer och verksamhetschefer från individ- och familjeförvaltningen, en enhetschef från Servicepartner och en representant från Svenska kyrkan. Stödpersonerna som utför det operativa arbetet är i huvudsak personal från

² Viktigt meddelande till allmänheten är ett varningssystem som används vid olyckor och allvarliga händelser och störningar i viktiga samhällsfunktioner.

individ- och familjeförvaltningen som agerar i nära samverkan med externa aktörer och frivilligarbetare.

Förvaltningarna och bolagen har olika organisation för sitt interna arbete med krisberedskap.

4.3. Särskild beredskap

Stadsledningskontoret har en tjänsteperson i beredskap (TIB) som är tillgänglig dygnet runt. Ansvaret roterar mellan ett antal särskilt utvalda tjänstemän som har genomgått särskild krisledningsutbildning och som känner sig trygga i att åta sig ansvaret. TIB ska alarmeras vid extraordinära händelser samt vid överhängande risk för till exempel tillbud, allvarliga person-, miljö- och egendomsskador, stort mediauppbåd eller händelser som omfattas av det geografiska områdesansvaret. Hos SOS Alarm, polis och räddningstjänst finns instruktioner för i vilka lägen kommunens TIB ska kontaktas. TIB har mandat att initiera krishantering, se avsnittet om *krishantering* nedan.

Staden har också en kommunikatör i beredskap (KIB) dygnet runt. Beredskapsansvaret roterar mellan kommunikationsstrateger från kriskommunikationsgruppen.

5. Analys och planering

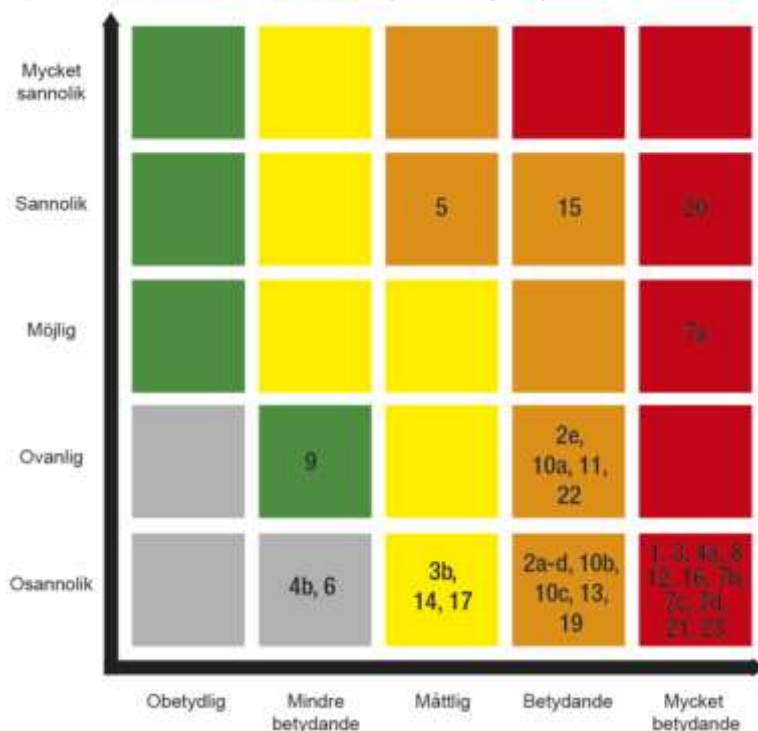
5.1. Kommunövergripande risk- och sårbarhetsanalys

Enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) ska kommuner analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. En risk- och sårbarhetsanalys genomfördes av Västerås stad och fastställdes av Kommunstyrelsen 16 mars 2016. Den är en analys på övergripande nivå med fokus på stora olyckor och extraordinära händelser. Arbetet bestod huvudsakligen av en serie workshops som genomfördes under hösten 2015 och vars resultat sedan har sammanfattats till en rapport. I arbetet medverkade representanter stadsledningskontoret, fastighetskontoret, serviceparter, vård och omsorg, miljö- och hälsoskyddsförvaltningen, Mälarenergi, FIBRA, Västerås flygplats, Mimer, Mälardalens Brand- och Räddningsförbund samt polisen, Försvarmakten och landstinget.

I kommunens övergripande risk- och sårbarhetsanalys ligger fokus på risker kopplade till kommunens geografiska områdesansvar. I dokumentet finns en utförlig beskrivning av Västerås kommun och de förutsättningar som påverkar staden. Här identifieras också vilken verksamhet som bedöms vara samhällsviktig eller som av övriga skäl är av särskild betydelse att skydda. Här finns också en kartläggning av vilka kritiska beroenden kommunen har till andra aktörer.

De identifierade riskerna har klassificerats utifrån ett antal konsekvenskategorier: liv och hälsa, samhällets funktionalitet och grundläggande värden, stadens attraktivitet, miljö och egendom, ändamålsenlig och effektiv verksamhet, regelefterlevnad samt egna målområden. Riskerna delas in på en skala efter sannolikhet för inträffande och hur betydande konsekvenserna bedöms vara. Kommunen gör också en skattning av sin förmåga att hantera respektive kris, där 1 innebär god förmåga och 4 innebär ingen eller mycket bristfällig förmåga. De identifierade och värderade riskerna sammanfattas i följande matris:

Identifierade och värderade risker (Riskanalysen)

Figur 1: Identifierade och värderade risker (ur risk- och sårbarhetsanalys s. 150)

Risk		
1. Elavbrott	7c. Olycka sjö	14. Snöoväder
2a. Vatten, avbrott.	7a. Olycka väg	15. Social oro
2b. Vatten, otjänligt.	7b. Olycka järnväg	16. Väpnat våld, Hot om våld eller sabotage i publika miljöer
2c. Vatten, otjänligt	7d. Olycka flyg	17. Värmebölja
2d. Vatten, otjänligt	8. Brand	18. Avbrott i elektroniskakommunikationstjänster
2e. Vatten, otjänligt	9. Större skogsbrand	19. Störningar i finansiella tjänster
3a. Fjärrvärmeavbrott	10a. Farlig godsolycka väg	20. Massflykt
3b. Fjärrkyleavbrott	10b. Farlig godsolycka järnväg	21. Hybridkrig och terrorism
4a. Översvämning Mälaren	10c. Farlig godsolycka sjöfart	22. Avbrott IT-driftsleverantör
4b. Översvämning Svartån	11. Smitta som pandemier	23. Antagonistiskt hot
5. Översvämning p.g.a. skyfall	12. Olycka vid Westinghouse	
6. Skred	13. Olycka vid övrig farlig verksamhet, Seveso	

För varje riskområde finns i risk- och sårbarhetsanalysen ett avsnitt där risken beskrivs mer utförligt och där förmågebedömningen motiveras. Där beskrivs också genomförda och pågående åtgärder såväl inom kommunen som bland de samverkande aktörerna samt förslag till fortsatta aktiviteter med tillhörande ansvarsfördelning.

5.2. Handlingsplan för ökad krisberedskap

Med utgångspunkt i risk- och sårbarhetsanalysen har trygghets- och säkerhetsenheten i samråd med övriga verksamheter utarbetat en handlingsplan för vilka åtgärder som ska prioriteras under mandatperioden. Handlingsplanen har fastställts av kommunfullmäktige i november 2016 i enlighet med Lagen om skydd mot olyckor (3 kap 3 §). Följande mål är prioriterade under mandatperioden:

- ▶ Ökad förmåga att hantera elavbrott.
- ▶ Förmåga att hantera avbrott i drivmedelsförsörjningen.
- ▶ Ökad förmåga att prioritera användare vid störningar i fjärrvärmeleveranser.
- ▶ Ökad förmåga att förhindra och hantera social oro.
- ▶ Stärkt krisberedskap hos medborgarna.
- ▶ Motverka våldsbejakande extremism.
- ▶ Påbörjat planeringen av Civilt försvar.
- ▶ Stärkt förmåga att hantera stora och omfattande samhällsstörningar.
- ▶ Ökad driftsäkerhet inom elektronisk kommunikation.
- ▶ Förebygga och öka förmågan att hantera väpnat våld.
- ▶ Förmåga att inom Västerås stads verksamheter hantera störningar i livsmedelsproduktionen.
- ▶ Ökad förmåga att hantera storskalig utrymning.
- ▶ Genomföra tekniska förberedelser för att hantera störningar i vattenförsörjningen.
- ▶ Krav om krisberedskap och kontinuitetshantering vid upphandlingar av varor och tjänster inom samhällsviktig verksamhet.
- ▶ Ökad beredskap inom kommunikation för Västerås stad och Mälarenergi.
- ▶ Ökad förmåga att använda geo-stöd vid samhällsstörningar.

För varje målbild listas i handlingsplanen konkreta aktiviteter samt utsedda ansvariga, medverkande, tidsplan och finansiering. I aktiviteterna involveras samtliga förvaltningar och kommunala bolag. Arbetet följs aktivt från trygghets- och säkerhetsenheten. I granskningen har vi kunnat ta del av exempel på pågående eller nyligen avslutade aktiviteter inom samtliga målområden.

En central övergripande aktivitet har varit att bygga en organisationsstruktur som stärker möjligheten till samverkan och ledning. Resultatet av det arbetet är ett etablerat säkerhetsnätverk (se avsnitt 9.1) samt en gemensam stabs- och ledningsmetodik som har implementerats i både förvaltningar och bolag och som genom gemensamma utbildningsinsatser även spridits externa aktörer i det geografiska området (se avsnitt 7.1). Trygghets- och säkerhetsenheten har uppmärksammat att alla förvaltningar och bolag inte håller samma takt i arbetet och att det saknas krisplaner på lokal nivå. Arbeta pågår med att säkerställa aktuella krishanteringsplaner för samtliga delar av kommunens verksamhet senast oktober 2018.

5.3. Nämndernas riskanalyser

Utifrån Västerås stads *Riktlinje för Riskanalys och Intern kontroll* beslutad av Kommunstyrelsen 10 juni 2015 framgår att verksamheterna ska genomföra riskanalyser som tar sin grund i kraven på riskhantering i Kommunallagen och LEH. Risker med bäring på ett antal fördefinierade målområden ska definieras och riskanalysen ska sedan utgöra bas för den internkontrollplan som upprättas för varje verksamhet. I internkontrollplanerna ska det framgå hur riskerna ska åtgärdas eller kontrolleras, vem som är ansvarig processägare samt en tidplan.

I internkontrollplanerna har nämnderna överlag identifierat risker kopplade till *liv och hälsa, samhällets funktionalitet och grundläggande värden* samt *miljö och egendom* vilka tar sin utgångspunkt i LEH. Några exempel på identifierade risker med bäring på rapportens avgränsning illustreras nedan.

Nämnd	Händelse/påverkan	Bäring på	Behandling
Byggnadsnämnden	Långa leverans- och handläggningstider	Samhällets funktionalitet	Kompetensförsörjning
	Brister i IT-system och stödsystem	Liv och hälsa	Aktivt förbättringsarbete
Fastighetsnämnden	Brand och storbrand	Liv och hälsa	Förebyggande åtgärder
	Värmebölja	Liv och hälsa	Tillsyn, skötsel
Nämnden för idrott och friluftsliv	Hot och våld vid publika arrangemang	Liv och hälsa, Samhällets funktionalitet	-
Individ- och familjenämnden; Nämnden för funktionshindrade; Äldrenämnden	Inte kunna erbjuda insats utifrån behov	Liv och hälsa, Samhällets funktionalitet	Likvärdiga bedömningar
	Återkommande missförhållanden	Liv och hälsa, Samhällets funktionalitet	Förankring av nya rutiner
Styrelsen för konsult och servicepartner	Ämnen i pulverform, posthantering	Liv och hälsa	Rutiner för posthantering
	Väpnat våld i stadshusetrén	Liv och hälsa	Säkerhetsvakt
Miljö- och Konsumentnämnden	Sekretessbelagda uppgifter lämnas ut	Liv och hälsa	Undvik
Skultuna kommundelsnämnd	Strömavbrott längre än 24 timmar (vinter)	Liv och hälsa	Kontinuitetsplanering
Styrelsen för Västerås stas vård och omsorg	Överfallslarm ur funktion	Liv och hälsa	Upprätta reservplan

Det noteras att några av nämndernas internkontrollplaner, vilka är en integrerad del av krisberedskapsarbetet, inte redogör i detalj för planerade åtgärder. Vissa nämnder saknar helt åtgärdsförslag för några av de identifierade riskerna.

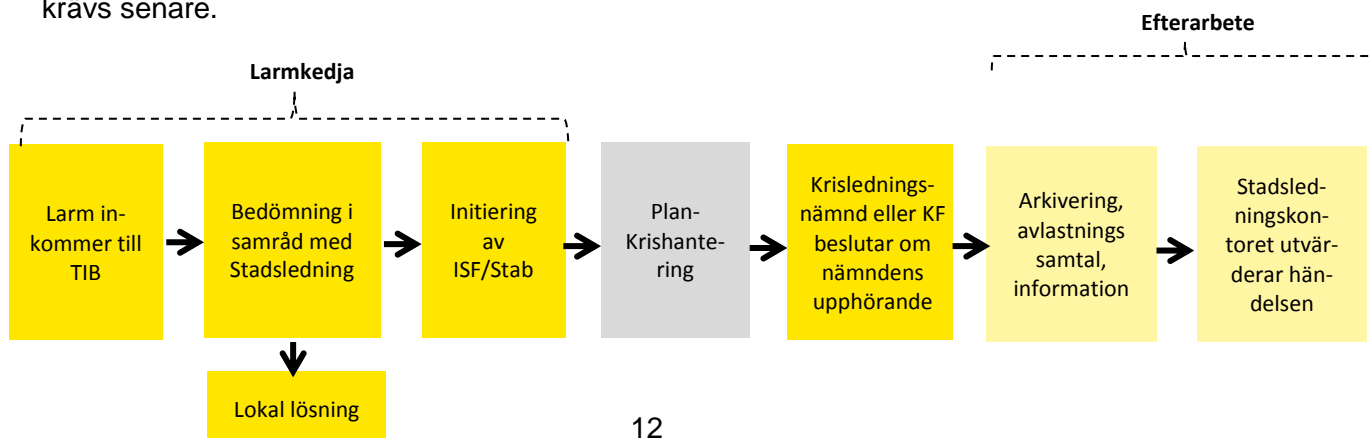
I *Tillämpningsanvisningar för riskhantering och intern kontroll* framgår att risker med höga riskvärden bör kopplas till en åtgärdsplan. Flera nämnder saknar förslag på åtgärder i sina internkontrollplaner.

6. Krishantering

6.1. Process för krisledningsorganisationen

Av *Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar* framgår att när en situation som är eller kan komma att utvecklas till en krissituation upptäcks ska den rapporteras till Tjänsteperson i beredskap (TIB). Larm till TIB kan komma direkt från andra i organisationen men förmedlas även via larmcentralen, samverkansnätverk eller genom krisledningssystemet.

När TIB skapat en lägesbild och sett behovet av krishantering kontaktas stadsdirektör. De två avgör tillsammans om staden behöver inleda en samordnad krisorganisation eller om händelsen kan hanteras lokalt inom berörd förvaltning. En vanlig initial insats är att bevaka händelseförloppet och se till så att alla berörda aktörer hålls informerade utifrån att insatser krävs senare.

Inom vissa områden förekommer särskilda handlingsplaner som närmare beskriver hantlingsprocessen för ett givet scenario, till exempel Oljeskyddsplan för Mälaren eller Nöd-vattenförsörjningsplan för Västerås kommun som fastställts av kommunstyrelsen.

6.2. Krisledningsnämnd

Kommunfullmäktige har genom reglemente utsett kommunstyrelsen i sin helhet till krisledningsnämnd. Enligt den av fullmäktige beslutade *Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar* är det nämndens ordförande som, tillsammans med stadsdirektören, bedömer när en extra ordinär händelse medför att krisledningsnämnden ska träda i funktion.

Krisledningsnämnden har endast sammanträtt i övningssammanhang. Stadsdirektören uppger att diskussion om att aktivera krisledningsnämnden har förekommit men något beslut om att aktivera nämnden och överta verksamhetsområden från övriga nämnder har inte skett under denna mandatperiod.

6.3. Inriktnings- och samordningsfunktion

Enligt *Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar* kan en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) tillsättas som operativ krisledning. Beroende på krisens omfattning och art varierar sammansättningen. Stadens egen bemanning i ISF beslutas av stadsdirektör i samråd med Tjänsteperson i beredskap (TIB), säkerhetschef, kommunikationsdirektör samt med närmast berörd verksamhet. Ibland ingår bara representanter från staden och ibland ingår även externa aktörer. Stadsdirektör beslutar vilka externa aktörer som ska kallas, men det ligger hos respektive aktör att besluta om de ska vara med och med vilken bemanning. Varje medverkande aktör ansvarar för att dess representant har det handlingsutrymme som krävs för att hantera samhällsstörningen. Varje aktör råder själv över genomförandet i den egna organisationen.

För att stödja ISF kan staden tillsätta en särskild stab. Stabsgruppen kan till exempel bereda underlag och göra analyser, hantera omvärldsbevakning, kriskommunikation, informationsdelning och samla lägesbilder. Staben kan också hantera logistik, administration och andra stödprocesser. Staben leds av en stabschef (inledningsvis TIB) och omfattar alltid funktioner för kommunikation och analys som bemannas av kriskommunikationsgruppen respektive trygghets- och säkerhetsenheten. Beroende på händelsens omfattning kopplas övriga funktioner till staben. Stadsledningskontoret ansvarar för att det finns organisatoriska, personella och tekniska förutsättningar.

Samma metodik används i hela länet. Länsstyrelsen kan till exempel vara värd för en ISF där Västerås stad under liknande former som ovan bjuds in som en av flera aktörer.

6.4. Kommunikation

Kommunen har en kriskommunikationsgrupp som består av kommunikationsstrateger från förvaltningarna. Gruppen har genomgått kommunens krisledningsutbildning. En av kommunikationsstrategerna har ett särskilt ansvar för att leda gruppens förberedande arbete genom att bland annat planera övningar och utbildning och utveckla rutiner och checklistor. Operativ kriskommunikation behövs i mindre omfattning några gånger per år. Vid tre tillfällen sedan 2011 har hela kriskommunikationsgruppen sammankallats.

Kommunen har under det senaste året infört en kommunikatör i beredskap (KIB) som bemannas enligt ett rullande schema i kriskommunikationsgruppen. KIB är en dygnetruntbereidskap som kompletterar TIB och som har ansvar för att initiera kriskommunikationsarbete vid behov. KIB och TIB är i nära kontakt och stödjer varandra i omvärldsbevakning och bedömning.

Av krisplanen framgår kommunens strategier för information till media, allmänhet, drabbade och personal i en krissituation. Krisplanen kompletteras formellt av Kriskommunikationsplanen som ska beskriva kommunikationsarbetet vid en samhällsstörning. Planen är dock inte ett levande dokument. Arbetet beskrivs bättre i Kriskommunikationsgruppens checklista som är uppdaterad och beskriver kriskommunikationsarbetet och listar viktiga moment i de processer som kan ingå, till exempel kommunikationsarbetet inom ISF, presskontakt, information till allmänheten eller loggföring i Crisis Commander³. Checklistan innehåller också rutiner och rollbeskrivningar för bland annat KIB och kontaktcenter i händelse av kris.

6.5. Krisstöd

Individ- och familjeförvaltningen ansvarar för kommunens psykosociala stöd vid kriser och katastrofer. När en krissituation uppstår kan TIB larma ledningsgruppen för krisstöd och i samråd besluta om hantering av ärendet.

Krisstödet varierar beroende på händelsens omfattning. Vanliga insatser är att upprätta ett fysiskt kriscenter för att möta och stötta drabbade och berörda, eller att aktivera kommunens krisstödstelefon som annars är avstängd. Ambitionen är att både ge stöd till behövande men också att bedriva ett generellt trygghetsskapande arbete. I samband med ett mord utfört inne på IKEA i Västerås 2015 organiserades till exempel ett kriscenter på IKEA under några veckor för att erbjuda stöd och information till kommuninvånare. Aktivering av krisstödstelefonen sker vid särskilda händelser som bedöms påverka kommuninvånarna oavsett om händelsen skett i Västerås kommun eller inte, som vid terrordådet på Drottninggatan i Stockholm 2017. Behovet av krisstöd kan variera och telefonen aktiveras relativt ofta utan att någon ringer.

Stödpersonerna som utför det operativa arbetet är i huvudsak personal från individ & familjeförvaltningen. Vid behov kan också Röda korset eller Frivilliga resursgruppen, FRG, vara behjälplig. Svenska kyrkan medverkar ofta med personal (ofta diakoner) och kan bidra med lokaler. Till stöd finns checklistor och arbetsmaterial i olika former och språk för att kunna kommunicera med alla människor på en krisplats. En mer övergripande krisstödsplan ska tas fram.

Krisstödet inkallas sällan. Gruppens övningar och utbildning bedöms därför vara mycket viktigt för att upprätthålla och utveckla gruppens förmåga. Krisstödledning träffas två gånger per termin samt en gång för en övning som genomförs varje vår, ledd av trygghets- och säkerhetsenheten.

6.6. Frivillig resursgrupp

Det finns en frivillig resursgrupp (FRG) i Västerås stad som samlar engagerade medborgare som vill bistå när kommunens ordinarie resurser behöver förstärkas i samband med en extraordinär händelse. Gruppen ansvarar även för att samordna frivilliga resurser som sluter upp spontant under en händelse. Uppgifter för FRG innefattar enligt *Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar*, bland annat utdelning av vatten och bevakning vid mobila tankar, utdelning av flygblad, att upprätta trygghetspunkter i kommunen, resurs för krisstödsgruppen, sanering vid oljeutsläpp, att assistera när det behövs uppsamlingar, registreringar, ledsagning, inkvartering samt att biträda med tillsyn av till exempel äldre och bistå vid transporter.

³ Crisis Commander är ett digitalt ledningssystem för kris- och kontinuitetshandling. Systemet kan användas för övning, krisberedskapsarbete och att koordinera arbete i krislägen.

En av medarbetarna vid trygghets- och säkerhetsenheten fungerar som samordnare. Medlemmarna i gruppen får utbildning ibland annat första hjälpen och HLR, att möta människor i kris samt att hantera Rakel. Västerås FRG-grupp har medverkat vid flera av de senaste årens händelser.

6.7. Praktiska förutsättningar

Staden har ett gemensamt system för krisledning, *Crisis commander*, med samlade kontaktuppgifter till alla förvaltningar, bolag och andra aktörer som kommunens samverkar med. Systemet används som ärendehanteringssystem med möjlighet att registrera aktuella ärenden och logga aktiviteter. Systemet kan också göra utskick till samtliga eller utvalda användargrupper och används som ett verktyg för att larma och för att hålla samtliga inblandade informerade om en händelseutveckling.

För att säkerställa intern kommunikation har Västerås stad köpt in 85 Rakel-telefoner. *Rakel* är ett kommunikationssystem som används av samhällsviktiga verksamheter. Systemet drivs av MSB och är anpassat för att klara svåra väderförhållanden, hög belastning och elavbrott. Det går att tala i gruppsamtal, individuella samtal, ringa och ta emot samtal från det vanliga telefonnätet, göra nödsamtal som går direkt till lednings- eller larmcentral, sända information om position, sända textmeddelanden eller ta emot och sända filer och data. Ett 20-tal telefoner är fördelade mellan olika nyckelfunktioner i kommunen som kan vara i behov av att snabbt larma eller ta emot information. Det gäller både stadens verksamheter, de kommunala bolagen och vissa externa uppdragstagare som till exempel kommunens väktarbolag. Övriga telefoner kvitteras ut vid större evenemang, övningar och i händelse av kris.

7. Övning och utbildning

7.1. Stabs- och ledningsmetodik

I syfte att få alla aktörer i närområdet att arbeta på ett enhetligt sätt arrangerar Västerås stad, Mälarenergi, Mälardalens Brand och Räddningsförbund, Hallstahammars och Surahammars kommun gemensamma stabs- och ledningsutbildningar. Utbildningarna består av en tredagarskurs med fokus på praktisk krishantering. Det finns en grundläggande utbildning som riktar sig till alla som har en roll i krisledningsarbetet samt en påbyggnadsutbildning för nyckelpersoner.

I första hand bjuds medarbetare från de medverkande kommunerna in till utbildningarna och därefter släpps lediga platser till övriga aktörer i länet. Bland övriga deltagare finns utöver medverkande kommuner också representanter från bland annat Länsstyrelsen, Fortifikationsverket, Landstinget Västmanland, Västerås lokaltrafik, Westinghouse, Securitas och Ica.

Totalt under 2014-2018 har utbildningarna omfattat 138 personer från Västerås stad, 115 personer från bolagskoncernen, 10 från Västerås FRG och 226 övriga. Från Västerås Stad har hela säkerhetsenheten, hela koncernledningsgruppen och hela kriskommunikationsgruppen genomgått utbildningen. Flera förvaltningar och kommunala bolag har valt att köpa samma utbildning för att kunna göra en riktad utbildning i egen regi för sin egen ledningsgrupp eller personal. Det sker ingen systematiserad uppföljning av att nyckelpersoner inom kommunen har deltagit i utbildningen eller repeterat den regelbundet. Respektive verksamhetschef ansvarar för att säkerställa att den egna personalen har relevant utbildning.

7.2. Övriga utbildningar

Verksamhetsspecifika utbildningar planeras av respektive kontor eller bolag. Ingen central uppföljning eller sammanställning sker. Trygghets- och säkerhetsenheten bistår ofta i planeringen.

7.3. Samverkansövningar

Västerås stad genomför både stora och små övningar inom krisberedskap. Under 2018 har flera mindre övningar genomförts, bland annat inom krisstödsgruppen och kriskommunikationsgruppen. Test av Raket, nödrutiner och larmövning har också genomförts. Till hösten planeras bland annat övningar i sjöräddning, nödvatten och övning för alla utförare inom vård- och omsorg.

Under 2017 genomfördes en stor samverkansövning på temat värmebölja, en av de risker som identifierats i kommunens risk- och sårbarhetsanalys och som bedöms öka i framtiden. Syftet med övningen var att öva samverkan mellan olika aktörer och utförare samt att pröva den handlingsplan för värmeböljor som utarbetades av staden och Region Västmanland under 2016.

Övningen genomfördes i samverkan med länets övriga kommuner, Region Västmanland och Länsstyrelsen. Övningen genomfördes som en simuleringsövning med motspel. De deltagande aktörerna kände endast till det övergripande scenariot och datum för övningen. Deltagande förvaltningar och bolag utökades i takt med att värmeböljan tilltog.

Från Västerås deltog stadsledningskontoret, sociala nämndernas förvaltning, Skultuna kommundelstjänst, barn- och utbildningsförvaltningen, teknik- och fastighetsförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen, miljö- och hälsoskyddsförvaltningen och servicepartner. Flera utförarenheter medverkade, däribland fyra omsorgsboenden, fem förskolor och fyra privata utförare inom vård- och omsorg. Bland bolagen medverkade Mimer och Mälarenergi samt Mälardalens brand- och räddningsförbund.

I övningen framkom flera förbättringsområden, både kring kommunövergripande och förvaltningsspecifika brister. Bland saknades kunskap om tillgänglig specialutrustning, det uppdragades oklarheter i fördelning av kriskommunikationsarbetet mellan kriskommunikationsgrupp och förvaltning och förvaltningarna identifierade behov av nya checklistor. Det framkom också att två förvaltningar som i viss mån behövdes i arbetet inte hade bjudits in då de antogs inte ha en roll att spela i övningen. I utvärderingen listas en stor mängd åtgärder kopplade till varje förvaltning lyfts, vilka lyfts in i respektive förvaltnings verksamhetsplanering. Akuta åtgärder följs upp av trygghets- och säkerhetsenheten. I arbetet med ny RSA och krishanteringsplan sker en översyn av samtliga åtgärdsförslag i tidigare utvärderingar.

Utöver den stora scenarioövningen kring värmebölja genomförde eller deltog staden i ett flertal andra övningar och funktionstest under 2017. Övning rörande vattenförsörjning har genomförts i samarbete med Mälarenergi återkommande. Mälarenergi Elnät deltog 2011 i utvecklingen av ett övningskoncept kring elavbrott som använts frekvent av krisgruppen i övningar och med tiden har ca 500 kommunanställda utbildats via konceptet.

7.4. Erfarenheter från skarpa händelser

Stadsledningskontoret ansvarar för att inträffade händelser ska utvärderas och följas upp. I granskningen har vi tagit del av utvärderingarna från två av de mer omfattande händelserna under 2017 och 2018. Under 2017 inträffade det totalt 10 händelser där vanligen en mindre del av krisorganisationen aktiverades.

I maj 2017 inträffade en industribrand där farlig rök spreds över Västerås. Parallellt med branden skedde flera andra händelser i Västerås vilket anstränger räddningscentralen. Nytt VMA via sms och telefon användes för första gången. I utvärderingen nämns ett antal punkter där olika aktörer har brustit i arbetet, där rutiner varit otillräckliga eller där arbetet inte fungerat som det var tänkt. Bland annat upplevdes förvirring rörande var krisledningen skulle upprättas, SR P4 användes inte på tillräckligt bra sätt som beredskapskanal och rekommenderas få en VIP-ställning som mediekanal vid liknande händelser. En ansvarig enhet (kommun, räddningstjänst, SOS Alarm etc.) anges för varje åtgärds punkt.

Den 5-6 mars 2018 inträffade ett större telefoniavbrott som ledde till att krisledningsorganisationen aktiverades och att kommunen i sin tur krävde aktivering av en länsövergripande krisorganisation. Vid händelsen förekom stora störningar som innebar att många externa samtal till och från kommunen, och andra aktörer, inte kunde kopplas fram. I samband med händelsen framkom det att många av de brister som framkom vid övningen av telefoniavbrott i maj 2017 inte var åtgärdade.

Händelsen utvärderades både enskilt av kommunen och gemensamt inom U-sam och nya åtgärdsplaner kring telefoniavbrott har tagits fram. En stor åtgärd som vidtas är skärpta krav på att förvaltningar och bolag ska ta fram egna krishanteringsplaner samt att dessa ska skickas till säkerhetsenheten senast oktober 2018.

8. Kris- och katastrofberedskap i bolagen

8.1. Västerås Stadshus AB

I ägardirektiv för Västerås Stadshus AB som fastställdes av kommunfullmäktige 2016 framgår det att bolaget ska engageras som verktyg för ägarens uppsikt och uppföljning av dotterbolagens verksamheter samt att verka för ökad samverkan och effektivisering. Bolaget har bland annat till uppgift att tillse att dotterbolagen aktivt deltar i koncernövergripande och strategiska utvecklingsarbeten.

Stadshus AB har inte några egna anställda utan köper tjänster från Västerås stad och från Mälarenergi AB. Stadsdirektören beskriver i intervju att det finns tankar på att utveckla en stöttande verksamhet som stöd för de mindre bolagen. I dagsläget är nyttan med koncernbolaget främst ekonomisk.

Det finns en bolagschefsgrupp där VD från respektive bolag i koncernen ingår. I chefsgruppen diskuterats samverkansfrågor och aktuella händelser. Bolagschefsgruppen har inte någon krisledande funktion. Om en extraordinär händelse kräver inblandning från flera bolag så sker det enligt den stabsmetodik som beskrivs i kommunfullmäktiges *plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar*.

Det görs inte någon särskild uppföljning av dotterbolagens arbete med krisberedskap. Varje bolag ska redovisa sitt arbete med intern kontroll och i detta berörs riskanalyser utifrån lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Redovisningen sker till stadsledningskontoret och sammanställs till kommunstyrelsen i samma format som gäller för förvaltningar och kontor (se avsnitt 10).

Sammanfattad bedömning - Västerås Stadshus AB

Västerås Stadshus AB har inte någon uttalad roll i det övergripande arbetet med krisberedskap. Bolaget har heller inte antagit någon krisplan för internt arbete. Stadshus AB bidrar till bättre samverkan inom kommunkoncernen genom att bolagschefgruppen finns som arena för bolagschefer att lyfta strategiska frågor. Genom regelbunden dialog har kommundirektören, tillika VD i Västerås Stadshus AB, uppsikt över bolagens delaktighet i gemensam strategisk utveckling.

Vi rekommenderar att styrelsen tar ställning till om det finns möjlighet till ökad samverkan och effektivisering inom kris- och katastrofberedskap genom gemensamma resurser och kompetens inom koncernen. Vi rekommenderar också att styrelsen säkerställer att alla dotterbolag deltar aktivt i koncernövergripande och strategiska utvecklingsarbeten som Västerås stad eller bolagen initierar inom området kris- och katastrofberedskap.

8.2. Bostads AB Mimer

Av ägardirektiv för Bostads AB Mimer framgår att bolagets övergripande allmännyttiga syfte är att främja bostadsförsörjningen i kommunen. I de stadsdelar där bolaget har ett större bestånd ska bolaget genom olika åtgärder ta ett socialt ansvarstagande och medverka till en positiv stadsutveckling. I Västerås stads risk- och sårbarhetsanalys har social oro identifierats som en risk, med till exempel anlagda bränder, skadegörelse, stenkastning, hot och våld mot tjänsteman eller upplopp. Mimer berörs också av identifierade kontinuitetsrisker kring till exempel tele, el- och vattenavbrott.

Bostads AB Mimer har en trygg- och säkerhetsansvarig som har ett övergripande ansvar för säkerhetsfrågor. VD är ansvarig för bolagets krisberedskap och är övergripande beslutsfattare i krissituationer. I händelse av kris sammankallar VD i samråd med någon ur ledningsgruppen samt trygg- och säkerhetsansvarig som fungerar som krisledningsgrupp i en kris. I ledningsgruppen ingår kommunikationschef, kundcenterchef, fastighetschef, utvecklingschef, vice VD, HR- och kvalitetschef. VD utser även en stabschef för krisledningsstaben, vilken sedan har det operativa ansvaret för händelsen. Till krisorganisationen sammankallas även en stab med funktioner inom analys, kommunikation och service.

Bolaget har en *Krisberedskapsplan för Bostads AB Mimer* som är fastslagen av ledningsgruppen. I krisberedskapsplanen framgår roll och ansvar, inklusive checklistor för de olika funktionerna samt inlämningsrutiner, kontaktlistor och en förteckning över de mottagningsplatser som finns tillgängliga för att ta emot drabbade eller anhöriga.

Verksamheten har inte en fastställd övergripande risk- och sårbarhetsanalys. Intervjuad trygg- och säkerhetsansvarig uppger att de har koll på de egna beroendena och gör sårbarhetsanalyser vid omorganiseringar. I övrigt har bolaget handlingsplaner för till exempel hot och våld, lägenhetsbrand och vattenskador, vilka hanteras som incidenter inom den ordinarie verksamheten.

Trygg- och säkerhetsansvarig är delaktig i *Västerås stads säkerhetsnätverk*, där kunskapsutbyte kring krisberedskap äger rum. Bolaget är även med i Västerås Stads kommunikationssystem Crisis Commander, vilket främst används för att ta emot larm eller larma stadens krisorganisation. Funktioner inom bolaget kan även kallas in till Västerås stads inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) för operativt stöd. Bolaget har bland annat ingått i stadens ISF vid skogsbranden 2014 samt hösten 2015 för att underlätta mottagandet av nyanlända.

Bolagets kommunikationsavdelning är även delaktiga i Länsstyrelsens kriskommunikationsnätverk.

Under 2017 deltog ett flertal av bolagets chefer, inklusive VD i en lokal utbildning i stabsmetodik. Trygg- och säkerhetsansvarig har även genomgått en krisutbildning. Bolaget har genomfört skrivbordsövningar samt övningar tillsammans med Polis och Räddningstjänst. Bolaget deltog i Västerås stads samverkansövning med scenario värmebölja under 2017, varpå kapacitet inom reservkraft, evakuering och vattentillgång var under fokus. Trygg och säkerhetsansvarig har även deltagit i försvarsmaktens övning Geltic Bear tillsammans med delar av Västerås stad under 2017. Trygg- och säkerhetsansvarig har med stöd från externa konsulter genomfört lokala övningar med verksamhetens personal, bland annat i form av scenarioövningar. En större övning planeras inför 2019.

Av intervju med trygg- och säkerhetsansvarig framgår det att bolaget strävar efter att vara med i fler samverkansövningar med Västerås Stad. Verksamheten har dock önskemål om att samverkansplaneringen sker mer kontinuerligt utifrån årshjul med på förhand avsatta veckor för ändamålet.

Sammanfattad bedömning – Bostads AB Mimer

Mimer har en tydlig och omfattande krisberedskapsplan och en krisorganisation som lever upp till de krav som ställs av Västerås Stad. Krishanteringsplan är dock inte fastställd av bolagsstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges *Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar*. Mimer är också en aktiv part i stadens nätverk, utbildningar och gemensamma samverkansövningar. Bolaget har handlingsplaner för till exempel lägenhetsbrand och vattenskador vilket bedöms vara normala incidenter. En övergripande risk- och sårbarhetsanalys som innefattar kritiska beroenden med bäring på kris- och katastrofberedskap finns ej. Mimer omfattas inte av lagstiftning som kräver detta. Bolaget har medverkat i att ta fram kommunens övergripande risk- och sårbarhetsanalys och bidrar i arbetet med att reducera risker enligt denna.

Vår bedömning är att bolaget har en tillräcklig kris- och katastrofberedskap.

8.3. Mälarenergi AB

Av *Ägardirektiv för Mälarenergi AB* som fastställdes av kommunfullmäktige 2017 framgår det att bolaget ska leverera el, värme, IT och energi till organisationer, företag och privatpersoner och verka för god tillgänglighet och leverans av nämnda tjänster. Bolaget ska också verka för samarbete regionalt så att reservvatten för dricksvatten kan erhållas för invånarna i Mälardalsregionen. I Västerås stads risk- och sårbarhetsanalys har ett flertal risker identifierats som ligger inom Mälarenergis verksamhetsområde. Det handlar bland annat om elavbrott, vattenavbrott och otjänligt vatten, avbrott i fjärrvärme och fjärrkyla och olyckor vid Seveso-verksamheter. Kommunens förmåga att hantera dessa risker bedöms variera från god till bristfällig.

Mälarenergikoncernen har en säkerhetschef som samordnar arbetet med krisberedskap för alla affärsområden och dotterbolag. Säkerhetschefen fungerar bland annat som krisledare vid potentiell eller uppkommen kris, leder det förebyggande strategiska arbetet med säkerhet, gör omvärldsanalyser, ingår i samverkansnätverk och ansvarar för att planera och följa upp utbildning och övning inom krisledningsområdet.

Risk- och sårbarhetsanalyser upprättas på affärsområdesnivå. De olika verksamheterna berörs av olika lagstiftning och har tillsyn från flera olika myndigheter som ställer varierande

krav på arbetets omfattning, form och innehåll. Analysarbetet återrapporteras till koncernens ledningsgrupp med säkerhetschef som föredragande. Som underlag för utvecklingsarbete använder sig koncernen av en matris för att visualisera händelser baserat på bedömd frekvens, från årligen inträffade till mindre än en gång per 1000 år, i förhållande till konsekvensklass från obetydlig till oacceptabel. Bedömningsunderlaget ligger till grund för koncernledningens resursfördelning och prioritering av åtgärder. Koncernen är restriktiva med spridningen av analyserna med hänvisning till säkerhetsläget. I Västerås stads risk- och sårbarhetsarbete bidrar bolaget med kompetens och erfarenhet genom erfarenhetsutbyte, inte delgivande av material.

Koncernen har krishanteringsplaner som beskriver organisation och ansvarsfördelning i händelse av en kris. Det finns en plan som gäller hela koncernen samt ytterligare planer för respektive affärsområde och dotterbolag. Det finns också en förberedd ledningsmetodik, i stort överensstämmande med stadens stabsledningsmetod, som beskriver hur beslutsfattande, omvärldsbevakning, analys och information ska ske inom krisledningsorganisationen. I händelse av kris har koncernen en gemensam krisledningsorganisation som sammankallas av säkerhetschef.

Krisledningen kan se olika ut beroende på krisens omfattning men består initialt av representanter för olika delar av koncernens centrala funktioner samt representanter för affärsområden och dotterbolag. Inom respektive affärsområde och dotterbolag finns i sin tur en lokal krishanteringsgrupp som kan aktiveras för att antingen mobilisera resurser och kompetens till den centrala krisledningen eller för att ta över ansvaret för en kris som bara berör en specifik verksamhet. Varje affärsområde eller dotterbolag ansvarar själva för hur sin krishanteringsgrupp är sammansatt och att den har rätt funktioner. Inom koncernen finns också en kris-kommunikationsgrupp och en krisstödsgrupp som kan sammankallas för att vara stödfunktioner till krisledningen eller till en krishanteringsgrupp. Mälarenergi koncernen inkluderar uttryckligen Västerås stad i sin krishanteringsorganisation men noterar även att krisledningen för samtliga av de kommuner där bolaget är verksamt kan involveras eller ta över beroende på krisens art och storlek.

Alla medarbetare informeras om hur de ska agera vid kris genom information på intranätet. Materialet finns tillgängligt genom direktlänk från startsidan. Om en kris uppstår finns larmnummer på baksidan av samtliga medarbetares passerkort. Numret besvaras av säkerhetschef eller tillförordnad säkerhetschef.

Såväl koncernledning som lokala krisgrupper har deltagit i stadens krisledningsutbildning. Övning av affärsområdenas krisgrupper sker årligen. Någon övning på koncernledningsnivå har inte skett. Koncernen medverkar vid förfrågan i externa övningar, till exempel stadens övning kring värmebölja 2017 och en övning kring oljeutsläpp som arrangerades av Länsstyrelsen 2013. Varje övning utvärderas efteråt genom en diskussion mellan deltagarna som sammanställs till en rapport. Eventuella åtgärdsförslag hanteras av respektive affärsområde. Övningar i RAKEL sker fyra gånger per år och mer frekvent inom vissa affärsområden.

Bolaget ingår i stadens *Västerås stads säkerhetsnätverk*, vilket säkerhetschefen beskriver som ett värdefullt forum för erfarenhetsutbyte och kontaktskapande. Flera av bolagets verksamheter står under tillsyn av Länsstyrelsen vilket föranleder ett regelbundet utbyte dem emellan. Ansvaret för flera skyddsobjekt samt säkerhetsklassad personal medför också ett nära utbyte med SÄPO.

Sammanfattad bedömning – Mälarenergi AB

Mälarenergi har en tydlig roll- och ansvarsfördelning som omfattar den egna bolagskoncernen och även knyter an till kommunens övergripande krisorganisation. Krishanteringsplan finns men är dock inte fastställd av bolagsstyrelsen i enlighet med kommun-

fullmäktiges *Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar*. Risk- och sårbarhetsanalyser sker på affärsområdesnivå och återrapporteras till koncernens ledningsgrupp. Arbetet har bäring på ledningens resursfördelning och prioritering av åtgärder. Bolaget genomföra regelbundna utbildnings- och övningsaktiviteter som omfattar såväl krisledning som operativ nivå. Bolaget ingår i stadens säkerhetsnätverk och medverkar i gemensamma övnings- och utbildnings aktiviteter. Respektive affärsområde ingår i olika former av samverkan med externa aktörer inom sitt område. Genom intern kontroll, tillsyn från externa myndigheter samt genom en samordnande säkerhetschef som har överblick på arbetet.

Vår bedömning är att bolaget har en tillräcklig kris- och katastrofberedskap.

8.4. Mälarenergi Elnät

I *Ägardirektiv för Mälarenergi AB* som fastställdes av Västerås kommunfullmäktige 2017 framgår att bolaget ska verka för sitt kommunala ändamål i enlighet med bolagsordningen, samt följa den lagstiftning som reglerar verksamhetsområdet, bland annat speciallagstiftning vad gäller: elnät, fjärrvärme och VA-verksamhet. I Västerås stads risk- och sårbarhetsanalys är elavbrott en av de övergripande riskerna, där kommunen under 2016 bedömdes ha bristfällig förmåga att hantera ett långvarigt avbrott. Särskilt utsatta bedömdes stadens äldreboenden vara men även enskilda medborgare förmodas ha låg beredskap. Kommunikationsproblem och störningar i livsmedelsförsörjningen belyses också.

Bolaget har en krishanteringsplan som beskriver den övergripande ansvars- och uppgiftsfördelningen i händelse av kris. Dokumentet finns i krisledningssystemet och revideras vid behov, till exempel vid organisationsförändringar, av bolagets nätdriftschef.

Mälarenergi Elnät gör årligen en risk- och sårbarhetsanalys i enlighet med direktiv från både Energimarknadsinspektionen och Svenska kraftnät. Den nuvarande analysen baseras på ett arbete som genomfördes 2014 där en omfattande analys av elnätet skedde. Analysen har sedan dess årligen reviderats i mindre omfattning. Händelser som orsakar elavbrott, vilket kan föranleda krissituation hos andra aktörer, är inom Elnät vanligen ordinarie störningar som hanteras av linjeorganisationen. Även här finns föreskrifter och uppföljning från Svenska Kraftnät som reglerar beredskapsåtgärder för att förebygga, motstå och hantera störningar.

För att avgöra när en störning eskalerar till en kris har bolaget utarbetat en konsekvensmodell som används för att värdera händelser. Konsekvensmodellen beskriver ett antal tänkbara konsekvenser på en femgradig skala, inom områdena ekonomi, förtroende, liv och hälsa, nätstruktur, avbrottstid och samhällspåverkan. Modellen används som ett beslutsstöd för att motivera olika typer av insatser.

När en kris har uppstått tillkallas bolagets krisledningsgrupp enligt ett förbestämt larmschema. Krisledningsgruppen består av företrädare för olika affärsområden inom bolaget. Beroende på krisens art och omfattning ingår även ansvariga för kriskommunikation, HR-krisstöd, etc. Nätdriftschef är krisledare och sammankallande i arbetet. Bolaget har en successionsordning som tydliggör vilka som ingår i krisledningsgruppen även vid semester eller annan frånvaro. Krisledningsgruppen har inte sammankallats i skarpt läge sedan 2016. Övning av krisledningsorganisationen sker årligen.

Bolagets krisledare har genomgått grund- och påbyggnadsdelen av stadens stabsmetodikutbildning. Övriga i krisledningsgruppen har gått eller ska under hösten gå grundutbildningen. Alla driftschefer går en särskild utbildning i fyra steg som arrangeras av Energimyndigheten och som bland annat omfattar krisberedskap.

Under maj 2018 skedde en scenarioövning med hela ledningsgruppen på temat tågolycka på rangerbangård i anslutning till ombyggnad av nätstation. Vid övningen identifierades bland annat behov av att se över rutiner och kontaktvägar för att larma organisationen. Övning och uppföljning sker tillsammans med koncernens säkerhetschef. Praktisk övning i RAKEL sker varannan månad i form av att RAKEL används som kommunikationsväg mellan driftorganisation och serviceorganisation istället för telefonnätet. Ambitionen är att minska handhavandefel genom praktisk träning.

Inga övningar har genomförts tillsammans med staden. Önskemål finns om medverkan i mer omfattande samverkansövning med externt motspel.

Bolaget deltar inte i *Västerås stads säkerhetsnätverk*. Inom branschen finns elsamverkansforum Samverkan Under Störningar Inom Elförsörjningen (SUSIE) med strukturerad samverkan kring utbyte av resurser. Genom SUSIE har bolaget både lånat in och lånat ut resurser till andra regioner i händelse av störning eller kris.

En viktig aspekt i Mälarenergi Elnäts roll i samverkan med kommunen är Styrel. Om effektbrist uppstår i elnätet kan manuella fränkopplingar göra att samhällskritisk verksamhet prioriteras. Prioriteringsordningen är förutbestämd av Svenska kraftnät och kan inte ändras löpande. ME Elnät ansvarar för att tillsammans med staden göra en styrelsinventering för att säkerställa att alla kommunens uttagspunkter är rätt klassificerade beroende på verksamhetens art. En sådan inventering sker vart fjärde år, nästa gång 2020.

Sammanfattad bedömning – Mälarenergi Elnät AB

Mälarenergi Elnät har en tydlig roll- och ansvarsfördelning både internt och gentemot Mälarenergikoncernen. Bolaget har en krishanteringsplan som antagits av ledningsgruppen. Den har dock inte fastställts av bolagsstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges *Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar*. Risk- och sårbarhetsanalys finns och revideras årligen. Samverkan sker i första hand inom koncernen Mälarenergi samt med andra aktörer verksamma inom elförsörjningsområdet. Uppföljning och återrapportering gentemot Västerås Stad sker huvudsakligen genom Mälarenergi.

Vår bedömning är att bolaget har en tillräcklig kris- och katastrofberedskap.

8.5. Fibra AB

Fibra AB är det delägda dotterbolag där Mälarenergi AB innehar 65,1 % i bolaget. Fibra driver och utvecklar stadsnätet i Västerås, Eskilstuna, Hallstahammar, och Strängnäs. I Västerås stads risk- och sårbarhetsanalys är avbrott i elektroniska kommunikationer en konstaterad risk som bland annat berör Fibras verksamhetsområde. Såväl samhällsviktiga verksamheter som privatpersoner och företag förlitar sig på att telefoni och internet fungerar. Stadens förmåga att hantera en sådan kris bedömdes vid tidpunkten vara oklar, en bedömning som formellt sett inte har förändrats men som i övning har konstaterats vara förbättrad.

Fibra använder sig av samma stabs- och ledningsmetodik som Mälarenergi AB och Västerås stad. Bolaget har en *Krishanteringsplan för Fibra AB* utfärdad av Teknik och Driftchef samt en säkerhetsanalys, vilken främst svarar mot behoven utifrån säkerhetsskyddslagen. Arbetet med en mer omfattande risk- och sårbarhetsanalys kommer att inledas när en potentiell ny säkerhetsskyddslag träder i kraft⁴. Bolagets krisorganisation innefattar bland annat VD,

⁴ prop. 2017/18:89

kommunikatör, samverkansansvarig och teknik- och driftansvarig vilken även fungerar som krisledare. VD utgör beslutsfattare för krishanteringsgruppen. För att ingå i krishanteringsgruppen skall berörda medarbetare genomgå utbildning i krishantering. Efter genomförd grundutbildning sker repetition vart tredje år. Verksamheten har deltagit i den gemensamma utbildning för Stabsmetodik, som förs i Västerås Stad.

Bolaget har kallats in till Västerås stads inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) Stab vid flera tillfällen för att bidra med specifik kunskap. Bolaget har också bidragit med praktiska operativa insatser, bland annat med att upprätta tekniska lösningar för kriskommunikation i samband med skogsbranden i Sala. Därutöver ingår 2 medarbetare i den egna krisorganisationen även i Västerås stads ISF ordinarie stab. Bolaget ingår i dagsläget inte i "Crisis Commander" utan kontakt sker genom andra kanaler. Fibra har tillgång till ett antal RAKEL-enheter och beredskapstelefoner.

Av Västerås stads *risk och sårbarhetsanalys* och *Handlingsplan för ökad krisberedskap* framgår att Fibra, löpande med start 2016, ska säkerställa införande av reservkraft i enlighet med kraven i PTSFS 2015:2. Arbete pågår under 2018 med funktionstest enligt direktivet samt en inventering och översyn av kommunens batterikapacitet. I risk- och sårbarhetsanalysen framgår också att WiMAX⁵-lösningen är sårbar, vilket har föranlett att en åtgärdsplan har tagits fram.

Av intervju framgår att verksamheten deltar i samverkansövningar för att säkerställa en robust kommunikation. Fibra medverkade bland annat i Västerås stads krishanteringsövning kring IT under våren 2017. Bolaget medverkar också i samverkansövningar som genomförs vartannat år inom telekomsektorn. Senast 2017 genomfördes samverkansövning (*Telö17*), med stöd av Försvarshögskolan, med inriktning på utveckling och uppbyggnad av det civila försvaret inom totalförsvaret. Deltagande i Telö17 var ett av målen för Fibra i stadens *Handlingsplan för ökad krisberedskap*.

Därutöver har bolaget medverkat i övningar i stabsmetodik och krisledning inom Mälarenergi-koncernen. Bolaget har även deltagit i försvarsmaktens övning Geltic Bear tillsammans med delar av Västerås stad under 2017. Det finns även en planering för att genomföra ett övningsscenario med Västerås stad till hösten 2018.

Sammanfattad bedömning – Fibra AB

Bolaget har en krishanteringsplan utfärdad av teknik- och driftchef. Denna är dock inte fastställd av bolagets styrelse i enlighet med *Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar*. Arbetet med en mer omfattande risk- och sårbarhetsanalys kommer att inledas när en potentiell ny säkerhetsskyddslag träder i kraft. Roll- och ansvarsfördelning i krisorganisationen är tydlig såväl internt som gentemot koncernen. Utbildning och övning genomförs regelbundet. Bolaget är en aktiv part i samverkan såväl inom Mälarenergi som inom Västerås Stad. Bolaget arbetar aktivt med åtgärder som ålagts genom stadens risk- och sårbarhetsanalys.

Vår bedömning är att bolaget har en tillräcklig kris- och katastrofberedskap.

⁵ WiMAX (en förkortning för Worldwide Interoperability for Microwave Access) är ett certifikat på produkter med IEEE 802.16-standard

8.6. Mälarhamnar AB

I Västerås stads risk- och sårbarhetsanalys är risk för farlig godsolycka en av de övergripande riskerna. Inom Mälarhamnar lagras och distribueras diverse olika kemikalier i varierande mängd och inom oljehamnsområdet lagras och distribueras stora mängder brandfarlig vara. En olycka inom någon del av området skulle kunna medföra en omfattande skada på miljön i Mälaren och på personer inom Västerås södra och västra stadsdelar. Förmågan att hantera risken bedöms i risk- och sårbarhetsanalysen vara god.

Bolaget lyder under flera lagstiftningar som ur olika perspektiv reglerar förebyggande arbete. Vart femte år genomför Mälarhamnar en skyddsutredning i enlighet med internationella regelverket för sjöfartsskydd, ISPS-koden. Utredningen identifierar bland annat sårbarhet hos fysiska konstruktioner, mänskliga faktorer och procedurer med förslag till motåtgärder. Med utgångspunkt i utredningen tar bolaget fram en skyddsplan som godkänns av Transportstyrelsen. Hamnen i Köping är Seveso-klassad och även hamnen i Västerås är på väg att bli det, vilket medför särskild tillsyn från Länsstyrelsen och Arbetsmiljöverket avseende hantering av kemikalier. Många av riskerna kopplade till denna verksamhet omfattas också av arbetsmiljölagstiftning. Hamnen är också ISO 14001:2 004-certifierad för hamnverksamhet samt hantering av gods. Flera av lagstiftningarna ställer varierande krav på risk- och sårbarhetsanalyser samt arbete med intern kontroll. Bolaget har valt att dokumentera arbetet i ett samlat revisionsprogram som lever upp till kraven i ISO-certifieringen. Formen frångår Västerås stads form för riskanalys och intern kontroll men omfattar de kriterier som ställts upp i stadens styrande dokument.

Bolaget har en *rutin för nödlägesberedskap* som beskriver ansvar, organisation, förebyggande åtgärder, utbildning och föreskrifter i händelse av nödläge. Med nödläge avses händelser och situationer som uppstår i verksamheten och där den egna kapaciteten bedöms vara otillräcklig för att hantera situationen och dess följder, till exempel brand, större läckage och utsläpp eller olyckor med explosiva och brandfarliga varor.

I bolaget har VD huvudansvar för säkerheten och fungerar som krisledare i händelse av kris. Det finns också en anställd som ansvarar för hälsa-, miljö- och säkerhet och som har till uppgift att utveckla och dokumentera bolagets skyddsarbete. Bolaget har även en tjänsteperson i beredskap utanför ordinarie arbetstid. Om en krissituation uppstår ska ansvarig arbetsledare eller den medarbetare som upptäcker problemet informera produktionsledningen eller Tjänsteperson i beredskap (TIB) som i sin tur informerar bolagets ledning. VD eller ställföreträdande VD sammankallar med stöd av bolagsledningen en krisledningsgrupp efter bedömt behov som leder bolaget genom krisen.

Bolagets VD beskriver att fokus i arbetet ligger på att förebygga risker genom att kontinuerligt utveckla verksamhetens instruktioner och rutiner och genom att följa upp tillbud och avvikelser. Hantering av säkerhetsföreskrifter är ett viktigt område i bolagets ledningssystem. Under 2017 uppmärksammades brister i rutinerna kring säkerhetsföreskriften varefter särskilda informationsaktiviteter för produktionspersonalen har genomförts. Inga särskilda handlingsplaner finns för möjliga krissituationer. Hamnen har däremot driftföreskrifter till produktionsledningen med regler inom bland annat lastning och lossning, farligt gods, avfall, etc. som syftar till att förebygga olyckor.

Bolaget har en utbildningsplan som omfattar flera utbildningar som berör krisberedskap. Ledningsgruppen har deltagit i kommunens krisledningsutbildning och enligt utbildningsplanen ska det upprepas vart fjärde år. Utbildningar inom till exempel brandskydd, farligt gods, säkerhet vid lossning, etc. sker med bestämt tidsintervall för berörd personal.

Krisledningsgruppen har inte genomfört några krisledningsövningar de senaste åren. Bolagets VD uttrycker att det är svårt att genomföra meningsfulla övningar som förbereder ledningen på hur oförutsägbara nödlägen brukar vara. Bolaget har inte medverkat i någon av

stadens övningar sedan en övning kopplad till oljeskyddsplanen genomfördes 2013. Egna övningar på produktionsnivå genomförs regelbundet och ibland med medverkan av representanter från externa aktörer.

Bolagets VD deltog inledningsvis i *Västerås stads säkerhetsnätverk* men upplevde att det efter några tillfällen inte tillförde ny kunskap. Bolagets hamnskyddschef mottar kallelser till nätverket men har inte deltagit vid någon träff. Mälarhamnars närvaro har enligt andra intervjupersoner varit saknad bland övriga deltagare i nätverket.

Sammanfattad bedömning – Mälarhamnar AB

Bolaget har en nödlägesrutin som beskriver roll- och ansvarsfördelningen i det förebyggande arbetet samt vid incident. Nödlägesrutinen utfärdas av tjänsteman ansvarig för hälsa-miljö-säkerhet, inte av bolagsstyrelsen. Mälarhamnar omfattas av särskild skyddslagstiftning och riskanalyser som delvis relaterar till lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) upprättas i form av hamnskyddsplan, revisionsprogram samt som del i systematiskt kvalitets- och arbetsmiljöarbete. Inom bolagets verksamhetsområde sammanfaller arbetsmiljöåtgärder i hög grad med åtgärder för att förebygga sådana allvarliga händelser som berörs i kommunens riskanalys gällande exempelvis farligt gods. Tillsyn sker av bland annat Transportstyrelsen, Länsstyrelsen, Arbetsmiljöverket. Bolaget har en utbildningsplan som omfattar såväl ledning som personal. Övningar sker endast på operativ nivå.

Vår bedömning är att bolaget har en tillräcklig kris- och katastrofberedskap men att samverkan med övriga delar av kommunkoncernen kan förbättras till nytta för såväl hamnen som övriga parter.

8.7. Nya Västerås Flygplats AB

Av *Ägardirektiv för Nya Västerås Flygplats AB* som fastställdes av kommunfullmäktige 7 september 2017 framgår det att bolaget ska verka för att tillsammans med staden och näringslivet tillhandahålla en väl fungerande flygplats som en del av stadens infrastruktur. På Stockholm-Västerås flygplats återfinns idag en kommersiell operatör samt en hel del ad-hoc charter, ambulansflyg och organtransporter. Ett flertal flygskolor är etablerade på området och alla dessa är kunder hos flygplatsen. Med anledning av flygplatsens flygkapacitet i mälardalsregionen benämner Trafikverket platsen som ett riksintresse.

Bolaget har en krisledningsorganisation bestående av ledningsgrupp, medarbetare med relevanta funktionsuppdrag, brand och räddning. Krisorganisationen leds av VD som tillika utgör kriskoordinator. Flygplatsens flygtrafikledning skall vid en avvikande händelse eller incident initiera larmkedjan, varpå SOS Alarm och VD kontaktas. Beroende på typ av larm skickas meddelanden till krisledningsgruppen och övriga medverkande i verksamhetens kris-kommunikationssystem.

Västerås flygplats klassas av länsstyrelsen som en anläggning med farlig verksamhet vilket innebär att de har ytterligare skyldigheter genom LSO 2 kap. § 4.⁶ Det innebär att bolaget måste vidta alla åtgärder som krävs för att förebygga allvarliga olyckor och för att begränsa följderna av dem. Som underlag görs en analys av riskerna för olyckor, vilken ska hållas

⁶ Länsstyrelsen beslutar efter samråd med kommunen vilka anläggningar som ska klassas som "farlig verksamhet" enligt LSO.

aktuell och på begäran kunna redovisas till kommunen⁷. Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om beredskap för räddningsinsatser samt räddningstjänst på flygplats anger ytterligare krav som flygplatsen behöver efterleva⁸. Nya Västerås Flygplats har en egen räddningsstyrka att tillgå vilken under all tid med pågående verksamhet inom 90 sekunder ska kunna mobiliseras på banan.

Flygplatsens räddningstjänst och brandbekämpningsfordon har möjlighet att stödja den kommunala räddningstjänsten vid exempelvis större bränder. Rakel används inom bolaget. Bolaget använder sig även av Västerås stads system, Crisis Commander.

Flygplatsen har stora ytor för logistikhantering, vilket gör den till en lämplig plats för uppställning av fordon och andra resurser vid större händelser, då flygplatsen är ett skyddsobjekt kommer inga obehöriga in på området om man väljer att nyttja platsen vid en händelse. Kommunen har även möjlighet att, utefter krisens art, organisera sin krisorganisation i flygplatsens krisledningcentral på begäran från kommunens TIB. I intervju med VD framkommer att närmare samarbete skulle vara möjligt kring sådan planering.

MSB rekommenderar att verksamhetsutövaren för farlig verksamhet har regelbundna övningar vad gäller beredskapsorganisationen och rutiner. Övningarna bör även genomföras i samråd med kommunen och övriga aktörer. Av *Risk- och sårbarhetsanalysen* framkommer det att två samverkansövningar på 4 dagar genomfördes under 2015 med flyghaveri som scenario. En liknande samverkansövning kommer att äga rum under hösten 2018, tillsammans med Länsstyrelsen och Mälardalen brand och räddning. Av intervju med VD framgår det att verksamheten regelbundet övar krisberedskap lokalt samt att utbildning sker med utgångspunkt i den speciallagstiftning som berör verksamheten. Alla utbildningar inklusive repetitionsfrekvenser loggas i det elektroniska systemet Qoms som förevisats vid granskningen.

Bolaget, genom VD, har uppföljningar med kommunstyrelsen under året, med fokus på ekonomi och egenkontroll. Bolaget har regelbundna styrelsemöten där verksamhetens policy och handlingsplaner ses över, för att säkerställa en koppling till bolagsdirektivet.

Sammanfattad bedömning – Nya Västerås Flygplats AB

Bolaget har en krisledningsorganisation med tydlig roll- och ansvarsfördelning. I säkerhets- och kvalitetsledningssystemet finns rutinbeskrivningar samt dokumentation av säkerhetskontroller, utbildningar och övning. Västerås flygplats regleras av lagstiftning med särskilda krav på åtgärder för att förebygga allvarliga olyckor och för att begränsa följderna av dem. Flygverksamheten har även inkluderats i arbetet med Västerås stads risk- och sårbarhetsanalyser. Övningar och utbildningar sker kontinuerligt. Bolaget deltar även i samverkansövningar med kommunkoncernen och med externa aktörer. Bolaget, genom VD, har uppföljningar med kommunstyrelsen under året, främst med fokus på ekonomi och egenkontroll.

Vår bedömning är att bolaget har en tillräcklig kris- och katastrofberedskap.

⁷ prop. 2002/03:119 s. 105-106

⁸ TSFS 2010:29, senast ändrad genom TSFS 2010:114

8.8. Västerås Marknad och Näringsliv AB

Bolaget har enligt ägardirektivet i uppdrag att i samverkan med näringsliv och andra aktörer utveckla Västerås som en attraktiv boende-, arbets-, etablerings-, besöks- och mötesort och marknadsföra platsvarumärket Västerås. Bolaget ska även vidta allmänt näringslivsbefrämjande åtgärder. Vidare ska bolaget arbeta för att öka intresset för teknik och naturvetenskap.

Bolagets säkerhetsarbete rör i första hand de större evenemang som bolaget är inblandad i, utrymningsplaner och ett begränsat säkerhetsarbete kopplat till besök och specifika evenemang på Expectrum.

Cityfestivalen är en årligt återkommande festival i Västerås med omkring 200 000 besökare. *Säkerhetsplan Cityfestivalen* har sammanställts i samarbete med stadsledningskontoret och utgör grund även för säkerhetsplaneringen i enhetens övriga evenemang. Inför och under festivalen samverkar bolaget med polis, röda korset, kommunal förvaltning och andra aktörer. All närvarande personal är säkerhetsutbildade för sitt ansvarsområde, utrustade med rollkort och i vissa fall utbildade och utrustade med Rakel och GPS-sändare för optimal fördelning av personal. Ledningsarbetet är välutvecklat med tydliga rutiner för risk och säkerhetsarbetet. Varje år utvecklas nya områden i aktuella säkerhetsfrågor. 2018 är valår och utvecklingsarbete fokuseras mot politisk aktivitet, terror och protester. De fördjupande kunskaper som säkerhetsarbetet medfört har lett till att bolaget idag anordnar utbildning inom säkerhetsarbete.

Bolagets har via den administrativa chefen tillgång till vissa delar av kommunens krisledningsverktyg, deltar i kommunens *Nätverk för riskhantering och internkontroll* men är inte en del av *Västerås stads säkerhetsnätverk*. Bolagets egna interkontrollplan berör inte frågor om samhällets funktionalitet och grundläggande värden eller Liv och hälsa. Kompetens bedöms finnas inom kriskommunikation och arbete med hantering av större händelser. Bolaget bildades efter att kommunens *Plan för ledning och samverkan* antogs och nämns därför inte i planen.

Sammanfattad bedömning – Västerås Marknad och Näringsliv AB

Bolaget har delvis en väl utvecklad krisberedskap. Enheten för strategiska projekt arrangerar stora publika evenemang i staden. För dessa finns en välutvecklad krisorganisation samt säkerhetsplaner med ändamålsenlig risk- och sårbarhetsanalys och förslag på åtgärder. Personal involverade i evenemangen genomgår ändamålsenliga utbildningar och övningar. Aktivt samarbete sker med stadsledningens trygghets- och säkerhetsenhet samt med andra relevanta aktörer som till exempel polis och säkerhetspersonal. För bolagets övriga delar är arbetet under utveckling.

Vi rekommenderar att bolagsstyrelsen tillser att en krishanteringsplan omfattar all verksamhet inom bolaget.

8.9. Västerås stads Strategiska fastigheter AB

Av *Ägardirektiv för Västerås stads strategiska fastigheter AB* fastställt av kommunfullmäktige 7 september 2017 framgår att bolaget förvärvar, förvaltar och utvecklar fastigheter i Västerås av strategiskt vikt för stadens utveckling. Nuvarande VD för moderbolaget tillträdde september 2016. Bolaget har 5 helägda dotterbolag efter att Fastighetsbolaget Elledningen såldes av i närtid, varav alla dotterbolag har en gemensam VD. Moderbolaget och dotterbolagen har enskilda styrelser, vilka dock består av samma politiker som har gemensamma tillfällen där alla styrelsemöten äger rum.

Bolaget har ingen anställd personal utan uppdrar till tjänstemän på Teknik- och fastighetsförvaltningen att utföra all förvaltning. Av intervju med VD för bolaget framgår det att Teknik- och fastighetsförvaltningens krisorganisation därmed även fungerar som bolagets krisorganisation. Detta föranleder att bolaget arbetar tätt med Västerås stads krisledning.

Västerås stads Strategiska fastigheter (VSSF) och dess dotterbolag ska efterleva det ändamål som finns beskrivet i respektive bolagsordning, samt följa den lagstiftning som är relevant för området. Därutöver har VSSF ingen Krishanteringsplan, vilket stadens bolag bör ha enligt *Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar*. Det kommer dock upprättas en Krishanteringsplan till oktober 2018 då Västerås Stads säkerhetsavdelning har aviserat att alla nämnder ska fastställa dessa. Enligt VD är det sannolikt att fastighetsnämnden kommer att upprätta en plan för förvaltningen som även kommer att gälla för VSSF.

I samband med att bolaget tog fram en *Internkontrollplan 2018*, vilken fastställdes av bolagsstyrelsen, genomförde bolaget en riskhanteringsanalys. Bolaget har i workshopform identifierat risker och hot som kan drabba verksamheten i stort samt bedömt vilka skador och konsekvenser dessa hot kan medföra, vilken sedan gjorts tillgänglig elektroniskt genom ett riskhanteringssystem (Exonaut).

Sammanfattad bedömning – Strategiska Fastigheter AB

Koncernen saknar egen personal, all förvaltning genomförs av tjänstemän på teknik- och fastighetsförvaltningen. Bolaget har ingen definierad krisorganisation och genomför inga egna aktiviteter, utbildningar eller övningar med koppling till krisberedskap. En sårbarhetsanalys för bolagets verksamhet genomfördes i samband med framtagandet av internkontrollplan.

8.10. Västerås Parkering AB

Det förekommer inte något krisberedskapsarbete inom bolaget. Parkeringsbolaget hanterar i dagsläget uteslutande de ekonomiska frågorna kring stadens parkeringar. Infrastruktur beaktas i teknik- och fastighetsförvaltningens arbete med risk- och sårbarhetsanalyser. Bolaget saknar anställd personal och VD är anställd inom teknik- och fastighetsförvaltningen. Ingen krisorganisation eller utbildningsverksamhet förekommer. All krisorganisation eller utbildningsverksamhet sker inom teknik- och fastighetsförvaltningen.

Sammanfattad bedömning – Västerås Parkering AB

Bolaget saknar egen personal, all förvaltning genomförs av tjänstemän på teknik- och fastighetsförvaltningen. Bolaget har ingen definierad krisorganisation och genomför inga egna aktiviteter, utbildningar eller övningar med koppling till krisberedskap.

9. Samverkan med externa aktörer

9.1. Västerås stads säkerhetsnätverk

Västerås stad ska enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) verka för att olika aktörer i kommunens geografiska område samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet i fråga om extraordinära händelser.

Trygghets- och säkerhetsenheten samordnar ett nätverk av aktörer under namnet *Västerås stads säkerhetsnätverk*. Nätverket träffas fyra gånger per år med ett roterande värdskap. På agendan finns olika former av diskussioner, föreläsningar och studiebesök med fokus på säkerhetsskydd och krissäkerhet. Nätverket har ingen formell roll under en kris utan avsikten är att skapa en plattform för kontaktskapande och erfarenhetsutbyte.

Säkerhetsnätverket består av 30 medlemmar från olika förvaltningar, kommunala bolag, privata företag och andra organisationer. Bland de kommunala bolagen deltar Fibra, Mimer, Mälarenergi, Mälarenergi elnät, Mälarhamnar och Västerås flygplats. Bland de intervjuerna i granskningen som deltar personligen har merparten en positiv bild av nätverket och upplever det som meningsfullt.

Bland externa aktörer deltar G4S, ICA, Landstinget Västmanland, Länsförsäkringar Bergslagen, Länsstyrelsen Civilt försvar, Migrationsverket, Mälardalens brand- och räddningsförbund, Nokas bevakning, Northvolt AB, Polisen Västerås, Securitas, VafabMiljö, Westinghouse och Svealandstrafiken AB.

9.2. U-Sam

Västerås stad medverkar i U-Sam, en regional samverkan som syftar till att stärka samhällets förmåga att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner genom ett effektivt resursanvändande. Målet är att i länet skapa naturliga kontaktvägar och arbetssätt före, under och efter en samhällsstörning. Mål och former för samverkan regleras i *överenskommelse med U-sam* som antogs av kommunstyrelsen den 9 november 2016.

I U-Sam ingår länsstyrelsen, länets 10 kommuner, Region Västmanland, Polismyndigheten, SOS Alarm Sverige AB, Sveriges Radio Västmanland, Södra Dalarnas räddningstjänstförbund, Västra Mälardalens kommunalförbund, Mälardalens brand- och räddningsförbund samt Försvarsmakten.

Inom ramen för U-sam sker bland annat gemensamma omvärldsbevakningsmöten varje vecka. Tre gånger i månaden via *Skype* och en gång i månaden via *Rakel*. Från Västerås stad medverkar TIB i dessa möten.

9.3. Övrig samverkan

Västerås har infört veckovisa avstämningar, *V-sam*, där flera av kommunens verksamheter tillsammans med Mimer och polisen går igenom lägesbilden i kommunen för att snabbt kunna agera där problem är på väg att eskalera. Denna samverkan handlar till stor del om att förebygga risker kopplade till social oro. Inom flera av kommunens verksamheter finns olika former av nätverk eller branschråd där syftet inte primärt är krisberedskap men där erfarenhetsutbyte och kontaktnät är till nytta i arbetet.

Genom Länsstyrelsen sker samverkan i flera sammanhang. Länsstyrelsen har en stödjande och samordnande roll inom krisberedskapen och är tänkt att utöver tillsyn också fungera som en länk mellan lokala och regionala aktörer och den nationella nivån. Länsstyrelsens uppdrag är att ta initiativ till och erbjuda en arena för sektorsövergripande samverkan, med målet att uppnå en god krishanteringsförmåga i länet. Länsstyrelsen följer upp Västerås stads arbete med krisberedskap genom dialog med trygghets- och säkerhetsenheten. Länsstyrelsen medverkar i Västerås stads övningar och utbildningar. Flera av kommunens kommunikationsstrategier ingår även i länsstyrelsens kriskommunikationsgrupp och deltar där i gemensamt arbete och övningar tillsammans med andra kommuner.

Under en samhällsstörning som omfattar flera aktörer kan länsstyrelsen sammankalla en gemensam inriktnings- och samordningsfunktion. Bemanningen inom den gemensamma funktionen sker i första hand med personal från Länsstyrelsen, men kan inkludera parter i

U-Sam samt förstärkas av andra funktioner. Länsstyrelsen har ett samordnande ansvar mellan kommuner.

10. Uppföljning och återrapportering

Trygghets- och säkerhetsenheten har en kontinuerlig dialog med förvaltningar och bolag genom sitt löpande arbete samt genom olika forum för samverkan. En gång per halvår sker rutinemässig avstämning med varje förvaltning.

På den politiska nivån förekommer det inte någon strukturerad särskild uppföljning och återrapportering av arbetet med krisberedskap. Enligt *riktlinje för trygghet och säkerhet i Västerås* ska varje nämnd och styrelse ha en tillräcklig internkontroll för att säkerställa att arbetet med trygghet och säkerhet fungerar tillfredsställande och bedrivs ändamålsenligt. Det innebär att styrdokumentet ska integreras i verksamheten och omfattas av den interna kontrollen. Krisberedskap är en delprocess i detta.

I Internkontrollplanerna har samtliga nämnder i varierande utsträckning identifierat risker kopplade till liv och hälsa, samhällets funktionalitet och grundläggande värden samt miljö och egendom vilka tar sin utgångspunkt i lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Stadsledningskontoret följer årligen upp nämnders, styrelsers och bolags ansvar enligt styrdokumentet. Det innebär att stadsledningskontoret tar del av deras egen uppföljning, och sammanställer och rapporterar denna till kommunstyrelsen. I flera av nämndernas återrapporter framgår att de har identifierat fler risker än de hunnit bearbeta under året. Den sammanställda uppföljningen innehåller bitvis mycket begränsad lägesrapport och bedömning kring de risker som är kritiska ur ett krisberedskapsperspektiv.

Uppföljningen kompletteras i stadens årsredovisning med indikatorer från bland annat SKL:s öppna jämförelse avseende Trygghet och säkerhet och SCB:s medborgarundersökning men dessa avser medborgarnas upplevda trygghet och kan inte kopplas specifikt till kommunens krisberedskap. I kommunstyrelsens verksamhetsberättelse för 2017 beskrivs införandet av *kommunikatör i beredskap* med en närmare beskrivning av den nya rollens syfte och uppdrag.

11. Svar på revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen och bolagsstyrelserna säkerställer en tillräcklig kris- och katastrofberedskap.

Delfråga	Svar
Är roll- och ansvarsfördelning rörande krisberedskap tydlig och ändamålsenlig?	<p>Ja. Roll- och ansvarsfördelning för det förebyggande arbetet tydliggörs av kommunstyrelsen i <i>Riktlinje för trygghet och säkerhet i Västerås</i>. Ansvarsfördelningen involverar flera olika aktörer och nivåer inom organisationen. Vår bedömning är att arbetet utförs i enlighet med den beskrivna ansvarsfördelningen samt att trygghets- och säkerhetsenheten har en välfungerande samordnande roll.</p> <p>Arbetet i kommunens krisledning tydliggörs genom <i>Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörning</i> som fastställts av kommunfullmäktige och beskriver på ett tydligt sätt hur ansvaret fördelas i händelse av kris.</p>
Finns erforderliga styrdokument och risk- och sårbarhetsanalyser upprättade och fastställda av rätt instans? Kan dessa bedömas vara ändamålsenliga?	<p>Delvis. Enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) ska kommunen varje mandatperiod fastställa en plan för hur kommunen ska organisera och hantera en extraordinär händelse. <i>Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar</i> fastställdes av kommunfullmäktige 2016-12-01 och uppfyller kriterierna i lag och förordning.</p> <p>I <i>Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar</i> framgår att krishanteringsplaner för bolagen ska fastställas av respektive bolagsstyrelse. Ändamålsenliga krishanteringsplaner finns hos merparten av bolagen men en genomgående iakttagelse i granskningen är att dessa har fastställts på tjänstemanna- eller ledningsnivå. I arbetet med samverkansplan för nästa mandatperiod rekommenderar vi därför att kommunen tar ställning till och förtydligar bolagsstyrelsernas ansvar i frågan om krisberedskap.</p> <p>Varje nämnd och bolagsstyrelse ska också fastställa en krishanteringsplan. Trygghets- och säkerhetsenheten har uppmärksammat att så inte är fallet och vidtagit åtgärder.</p> <p>Det finns en kommunövergripande risk- och sårbarhetsanalys som omfattar extraordinära händelser som skulle kunna drabba den egna verksamheten. I dokumentet finns riskerna utförligt beskrivna tillsammans med bedömningar av kommunens förmåga att hantera dem och förslag till förbättringsåtgärder. Många förvaltningar, bolag och externa aktörer har involverats i arbetet. En <i>handlingsplan för ökad krisberedskap</i> innehåller de mest prioriterade åtgärderna med utgångspunkt i risk- och sårbarhetsanalysen. Denna handlingsplan har fastställts av kommunfullmäktige. Vår bedömning är att arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen därmed både har genomförts och förankrats på ett bra sätt.</p> <p>I granskningen har två styrdokument påträffats som överlappar andra styrande dokument. Riktlinje för krisberedskap har fastställts av kommunstyrelsen men betraktas inte som ett styrande dokument i organisationen. Kriskommunikationsplan har fastställts av informationschef men överlappas av checklista för kriskommunikation.</p>

<p>På vilket sätt säkerställs att berörd lagstiftning följs?</p>	<p>Det samlade kris- och katastrofberedskapsarbetet i kommunen säkerställer att berörd lagstiftning följs. I detta ingår en tydlig och ändamålsenlig roll- och ansvarsfördelning, att det finns styrdokument, att riskanalyser genomförs i beredskapsarbetet, att övningar och utbildningar genomförs samt att det finns en god samverkan mellan kommunen och bolagskoncernen. Trygghets- och säkerhetsenheten inom stadsledningskontoret samordnar och följer upp arbetet och ansvarar för återrapportering till Länsstyrelsen.</p> <p>Flera bolag omfattas av speciallagstiftning som ställer särskilda krav på beredskap, analyser, åtgärder och kontroll inom områden som helt eller delvis berör krisberedskap. Av dessa sker särskilt tillsyn från berörda myndigheter.</p>
<p>Genomförs ändamålsenliga utbildningar och/eller övningar avseende extraordinära händelser?</p>	<p>Ja. Trygghets- och säkerhetsenheten tar ett samordnande ansvar för att ändamålsenliga utbildningar och övningar sker. Cirka 250 personer inom Västerås Stad och bolagskoncernen har genomgått stadens krisledningsutbildning i samverkan med externa aktörer och ytterligare fler har deltagit i förvaltnings-interna krisledningsutbildningar. I granskningen kan vi se att utbildningarna har skett på bred front och omfattat en stor del av stadens medarbetare, men ingen samlad uppföljning gör av att samtliga nyckelpersoner har utbildats. Riktade utbildningar sker mot särskilda personalgrupper. Övningar sker i både stor och liten skala och omfattar såväl övergripande krisledning och samband som scenariobaserade förmågeövningar eller test av rutiner och teknik.</p> <p>Den centrala krisledningen aktiveras flera gånger årligen vilket också bidrar till ökad förmåga.</p> <p>Ett utvärderingsarbete genomförs och dokumenteras efter varje övning och händelse. Utvecklingsåtgärder definieras och ansvariga anges. Uppföljningen av de definierade åtgärderna är över lag föredömlig även om vissa enskilda åtgärder återkommer i flera utvärderingar utan att något arbete verkar ha påbörjats.</p> <p>Arbetet bedöms vara ändamålsenligt.</p>
<p>Hur sker samverkan inom kommunkoncernen samt med externa aktörer, inklusive Länsstyrelsen, avseende krisberedskap?</p>	<p>Inom kommunen sker samverkan genom gemensamma övningar och utbildningar, via ledningsgrupper och interna nätverk. Trygghets- och säkerhetsenheten har en samordnande roll och arbetar aktivt för att involvera olika delar av kommunen i arbetet med risk- och sårbarhetsanalys med tillhörande handlingsplan och åtgärder för ökad krisberedskap. Ett gemensamt krisledningssystem säkerställer att alla får information och ingen glöms bort vid händelser.</p> <p>Kommunen säkerställer sitt geografiska områdesansvar genom att vara sammankallande för ett säkerhetsnätverk i vilket ett 30-tal samhällsviktiga aktörer ingår. Nätverket sammanträder fyra gånger om året och bidrar till diskussion och erfarenhetsutbyte.</p> <p>Genom U-sam sker övergripande samverkan på region- nivå. Förvaltningar och bolag ingår i olika branschspecifika samverkansforum som bland annat men inte uteslutande behandlar krisberedskap. Därtill kan tillfällig samverkan ske inom ramen för till exempel ISF och inför specifika händelser som exempelvis stadsfestivaler eller regionala samverkansövningar.</p>

	<p>Utbildningar anordnas även av kommunen där många externa aktörer närvarar vilket bidrar till ökad samverkan.</p> <p>Vår bedömning är att samverkan sker ändamålsenligt.</p>
<p>Är uppföljningen och återrapporteringen till kommunstyrelsen och bolagsstyrelserna tillräcklig?</p>	<p>Kommunstyrelsen följer upp trygghets- och säkerhetsprocessen i uppföljningen av gemensamma processer.</p> <p>Riktlinjerna för intern kontroll omfattar instruktioner för att analysera risker kopplade till lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Samtliga nämnder har i sina internkontrollplaner för 2018 identifierat minst en risk inom området. Arbetet med intern kontroll följs upp av kommunstyrelsen en gång per år.</p> <p>Särskild återrapportering inom krisberedskap efterfrågas inte av bolagsstyrelserna utöver intern kontroll.</p> <p>Vår bedömning är att uppföljningen sker enligt de former som föreskrivits i styrande dokument. I samband med att handlingsplan för ökad krisberedskap avslutas under 2019 rekommenderar vi att såväl kommunstyrelse som bolagsstyrelser tar del av en sammanställd utvärdering av vidtagna åtgärder.</p>

Västerås den 19 juni 2018

Nina Högberg

EY

Madeleine Gustafsson

EY

Ragnar Bengtsson

EY

Källförteckning

Intervjuade funktioner:

Västerås stad: Riskingenjör (2018-04-19)
Bostads AB Mimer: Trygg- och säkerhetsansvarig (2018-04-26)
Fibra AB: Teknik och Driftchef (2018-04-26)
Västerås Stads Strategiska Fastigheter AB: VD (2018-04-26)
Nya Västerås Flygplats AB: VD, säkerhetschef (2018-04-26)
Västerås stad: Direktör Individ- och familjeförvaltningen (2018-04-30)
Västerås stad: Kommunikationsstrateg (2018-05-02)
Västerås Näringsliv & Marknad AB: VD, administrativt ansvarig, enhetschef för strategiska evenemang (2018-05-03)
Mälarenergi Elnät AB: Avdelningschef för nät drift/ krisledare (2018-05-03)
Mälarhamnar AB: VD (2018-05-04)
Mälarenergi AB: Säkerhetschef (2018-05-04)
Stadshus AB: VD (2018-05-15)

Granskade dokument

Bolagspolicy, antagen av kommunfullmäktige 2015-04-01 (Diarienumr 2015/144-KS).
Bolagsspecifika ägardirektiv för Västerås stads helägda bolag, antagna av kommunfullmäktige 2017-09-07 (Dnr KS 2017/01454-1.2.2)
Checklista för kriskommunikation
Deltagarlistor från krisledningsutbildningar 2014-2018
Gemensamma ägardirektiv, antagna av kommunfullmäktige 2015-04-01 (Diarienumr 2015/145-KS).
Handlingsplan för ökad beredskap i Västerås beslutades av kommunfullmäktige 10 nov 2016
Handlingsplan kriskommunikation
Internkontrollplan 2018 för nämnder och styrelser
Krisberedskapsplan för Bostads AB Mimer, 2018-02-06
Krisplaneringsplan för Fibra AB, senast uppdaterad 2018-04-16
Krisplaneringsplan för Mälarenergi-koncernen
Krisövning IT utvärderingsrapport, 2017-10-17
Oljeskyddsplan för Mälaren
Plan för ledning och samverkan vid samhällsstörningar
Reglemente för Kommunstyrelsen beslutat av kommunfullmäktige 3 dec 2015
Riktlinje för krisberedskap beslutad av Kommunstyrelsen 16 mars 2016 (2016/161-KS-160)
Riktlinje för Riskanalys och Intern kontroll, beslutat av kommunstyrelsen 10 juni 2015
Risk- och sårbarhetsanalys, Västerås Stad, antagen av kommunstyrelsen 2016-03-16
Rutin för nödlägesberedskap, Mälarhamnar 2017-10-05
Säkerhetsplan för Cityfestivalen 2018
Säkerhetslednings- och kvalitetsledningssystem för Västerås flygplats
Tillämpningsanvisningar för riskhantering och intern kontroll, beslutad av trygghet- och säkerhet 2015-05-29
Uppföljning av risk- och internkontrollplan 2017 – Kommunstyrelsen, ledningsgruppen samt gemensamma processen
Uppföljning av risk- och internkontrollplan 2017 – Västerås stad (styrelser, nämnder, bolag, förbund)
Utkast internkontrollplan Västerås Marknad och Näringslivs AB
Utvärdering brand på Cassandra oil 28 maj 2017
Utvärdering av Rakel mars 2018
Utvärdering av telefoniavbrott mars 2018
Utvärdering övning värmebölja 15-18 maj 2017
Verksamhetsberättelse för kommunstyrelsen 2017
Västerås stad Akutplan
Årlig uppföljning av LEH för Västerås stad, 2018, 2018-02-05
Överenskommelse U-Sam